

Budgetunderlag 2009-2011

Del 3 Ekonomiska förutsättningar och investeringar

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH INVESTERINGAR	3
1 EKONOMISK UTBLICK	4
1.1 Omvärlden – en viktig källa till information.....	4
1.2 Sysselsättningen – en styrande faktor	5
1.3 Befolkningsutveckling – ett framtida problem?.....	7
2 REGIONENS EKONOMI.....	8
2.1 Skatteintäkter inkl. utjämning	8
2.2 Intäkter/kostnader.....	10
2.3 Nettolikviditet och intern ränta	18
2.4 Känslighetsanalys.....	19
2.5 Ekonomisk utveckling.....	20
3 FÖRÄNDRAD EKONOMISTYRNINGSPRINCIP – RÄNTA PÅ LIKVIDKONTO 25	25
4 UNDERLAG FÖRDELNING AV RESURSER TILL HSN.....	26
4.1 Uppdatering av underlag	26
4.2 Jämförelse mellan relativ andel av behov i budgetunderlag 2009-2011 och tidigare budgetunderlag	26
5 INVESTERINGAR	28
5.1 Inledning.....	28
5.2 Fastighetsinvesteringar.....	28
5.3 Utrustningsinvesteringar	30
5.4 Total investeringsnivå (löpande priser).....	31
5.5 Driftkonsekvenser av investeringar.....	32
6 JÄMFÖRELSE MED ANDRA LANDSTING.....	34
6.1 Övergripande ekonomi.....	34
6.2 Investeringar.....	36
6.3 Kostnad per invånare för olika verksamheter	36
6.4 Produktivitet.....	37
<u>BILAGOR</u>	
JÄMFÖRELSE MELLAN LANDSTING	38
SPECIALDESTINERADE SAMT VISSA GENERELLA STATSBI DRAG	43

Förteckning över länkar i budgetunderlag 2009-2011 finns på intranätet:
<http://intra.vgregion.se/budgetunderlag>

Ekonomiska förutsättningar och investeringar

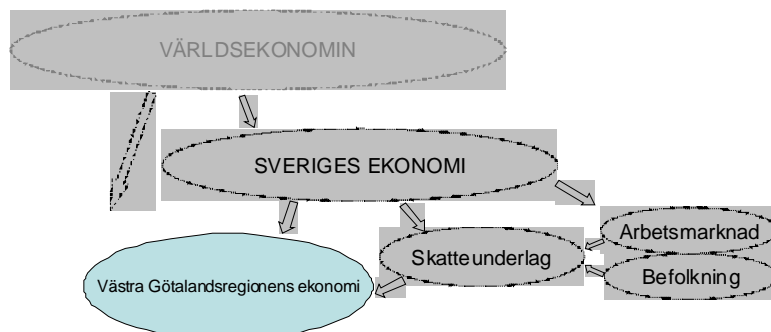
I detta underlag ges en aktuell bild av de ekonomiska förutsättningarna för Västra Götalandsregionen. Efter att budgetunderlaget lämnats presenteras ekonomisk information, som har betydelse för det fortsatta budgetarbetet:

- Den ekonomiska vårpropositionen kommer den 15 april.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kommer med ny skatteunderlagsprognos och preliminär kostnadsutjämning för 2009 under vecka 18.

Regionkansliet kommer att utarbeta ett kompletterande underlag med förslagen i vårpropositionen. Detta kommer snarast att tillställas de politiska partierna. Därefter kommer en sammanställning av effekterna av den nya skatteunderlagsprognosen och kostnadsutjämningen att översändas.

1 Ekonomisk utblick

1.1 Omvärlden – en viktig källa till information

I vårt allt mer globaliserade samhälle kan vi tydligt se hur förändringar i omvärlden påverkar oss. Den senaste tidens turbulens på världens finansiella marknader är ett tydligt bevis på att omvärlden påverkar den svenska ekonomin. För att kunna planera för framtiden måste vi försöka förstå vilka faktorer som påverkar den globala konjunkturen och i förlängningen den svenska ekonomin. Detta ter sig än viktigare när man ser kopplingen mellan tillväxten i den svenska ekonomin och skatteunderlagstillväxten.

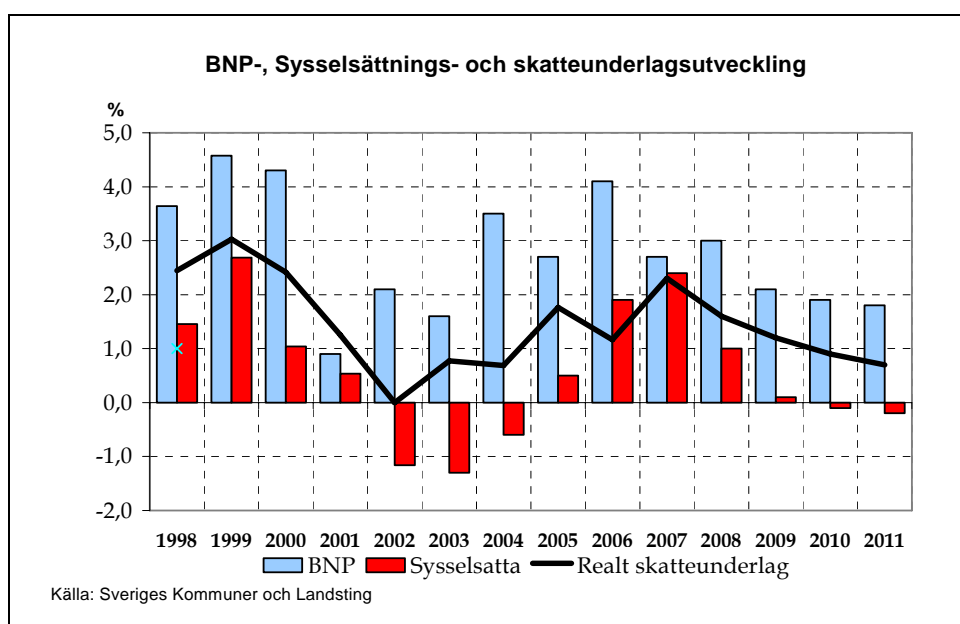
Den globala BNP-tillväxten har under de senaste åren varit mycket hög. Utvecklingen har drivits av ökad världshandel och hög investeringstakt samt höga företagsvinster. I slutet av 2007 började dock den globala tillväxten att falla något. Orsakerna var i första hand turbulensen på de finansiella marknaderna och de höga energi- och livsmedelspriserna. Den amerikanska ekonomin tyngs fortfarande av den dåliga utvecklingen på fastighetsmarknaden. Bedömarna är eniga om att USA är i en recession men förväntas under andra halvåret successivt förbättra förutsättningarna för tillväxt. Kraftiga räntesänkningar samt finanspolitiska åtgärder stödjer ekonomin och den amerikanska exporten gynnas av en svag dollar. De så kallade tillväxtmarknaderna håller till viss del emot så att den globala tillväxten inte mattats av mer¹.

Sveriges BNP-tillväxt blev under 2007 sämre än förväntat, 2,8 procent². Det var i första hand exporten som blev svagare på grund av den dåliga utvecklingen i de stora exportsektorerna läkemedel, telecom och personbilar, vilket härleds till den sviktande internationella konjunkturen. Under 2008 är det främst investeringstillväxten som dämpas medan hushållen mer gradvis anpassar sig till långsammare inkomstutveckling. Det finns en stabilitet i den svenska ekonomin idag som gör den något mer motståndskraftig mot nedgångar. Den offentliga sektorn har stora finansiella överskott och näringslivet har goda vinster, även om dessa sjunker framöver. Hushållens disponibla inkomster bedöms växa långsammare framöver men fallet i den svenska ekonomin blir ändå begränsat, och tillväxten kan upprätthållas på en lägre men ändå acceptabel nivå de kommande åren¹.

¹ Konjunkturinstitutet, januari 2008

² Statistiska Centralbyrån

Diagrammet nedan visar BNP-tillväxten i Sverige från 1998 med prognos fram till 2011 jämfört med sysselsättningstillväxten mätt i antalet arbetade timmar och den reala skatteunderlagsutvecklingen exklusive regelförändringar. Det är tydligt hur tillväxten i den svenska ekonomin samvarierar med både sysselsättningstillväxten och skatteunderlagstillväxten, om än med en viss förskjutning. Sysselsättningstillväxten är en viktig faktor som påverkar skatteunderlagstillväxten. Även andra faktorer, såsom förändringen av timlönerna och statliga beslut som exempelvis förändringar av sociala ersättningar m.m. påverkar utvecklingen av skatteunderlaget. Detta var tydligt under åren 2003 och 2004 då den negativa sysselsättningstillväxten kompenseras av ökade sociala ersättningar, vilket innebär att skatteunderlaget ändå växte något dessa år.

Kommunsektorns skattebas och därmed utrymmet för kommunernas och landstingens verksamheter har under de senaste åren förbättrats påtagligt, men uppbromsningen på arbetsmarknaden gör att ökningarna i reala termer mattas av. Det går inte att räkna med samma positiva bidrag från samhällsekonomin framöver. Dock kommer i och med den ökade allmänna ekonomiska standarden i samhället också förväntningarna på den offentliga sektorn att öka³.

För Västra Götalandsregionen står skatter och kommunalekonomisk utjämning för drygt 70 procent av regionens intäkter. Detta innebär att för att kunna planera för regionens framtida utveckling och leva upp till samhällets framtida förväntningar är det viktigt att följa konjunkturutvecklingen samt att ta del av de statliga beslut som rör kommunsektorn.

1.2 Sysselsättningen – en styrande faktor

Basen för kommunal- och landstingsskatten är invånarnas totala förvärvsinkomst. Den består av löner, löneförmåner, sjukpenning, arbetslöshetskassa och

³ Sveriges Kommuner och Landsting, Ekonomirapport november 2007

pensioner m.m. Även enskilda personers inkomst från näringsverksamhet, aktiebolag borträknat, ingår i förvärvsinkomsten. Det som är helt avgörande för skattebasens utveckling på lång sikt är sysselsättningen, särskilt antalet arbetade timmar. Sysselsättningen räknat i arbetade timmar bestämmer i praktiken vad löneinkomsterna i skattebasen ger för resurser till offentlig verksamhet. Läggs mindre tid på beskattat förvärvsarbete i framtiden än idag kommer det att gå ut över skattebasens utveckling och i och med detta den offentliga verksamhetens finansieringsmöjligheter.

Sysselsättningen, mätt i antalet arbetade timmar, har ökat kraftigt de senaste tre åren. Under 2007 skedde den ökade sysselsättningen samtidigt som frånvaron på arbetsmarknaden minskade, vilket ledde till att antalet arbetade timmar ökade med hela tre procent från 2006. Arbetsmarknadsindikatorer pekar på att sysselsättningen och antalet arbetade timmar framöver kommer att öka i lägre takt än 2007. I och med att tillväxten i antalet arbetade timmar gradvis dämpas kommer resursutnyttjandet på arbetsmarknaden att falla. Arbetskraften fortsätter enligt Konjunkturinstitutet att öka bland annat till följd av regeringens åtgärder för att stimulera arbetskraftsdeltagandet. Den öppna arbetslösheten har i riket, enligt det nya beräkningssättet, fallit från 8,0 procent till 6,1 procent 2004-2007⁴.

Arbetsmarknadsläget i Västra Götalands län i februari 2008 är gott även om trenden visar att ökningstakten av efterfrågad arbetskraft avtar. Antalet arbetslösa såväl som totalt antal inskrivna på arbetsförmedlingen fortsätter att minska. Trenden är densamma bland ungdomar. I februari 2008 var 24 800 personer arbetslösa jämfört med 32 800 vid samma tidpunkt förra året. Andelen arbetslösa av befolkningen 16-64 år har därmed minskat från 3,3 till 2,5 procent. Minskningen är något större bland män än bland kvinnor. Antalet arbetslösa bland utrikes födda minskar också men i något lägre takt. Antalet personer i program med aktivitetsstöd ligger på ungefär samma nivå som 2007 men fördelningen mellan programmen ser annorlunda ut. I dag har *jobb och utvecklingsgarantin* tillsammans med *jobbgaranti för ungdomar* flest deltagare.

⁴ Konjunkturinstitutet, januari 2008

Arbetslösheten i Västra Götaland och riket februari 2008⁵

Antal personer 16-64 år	Totalt			Kvinnor			Män		
	0802	0702	Förändring %	0802	0702	Förändring %	0802	0702	Förändring %
Västra Götaland									
Arbetslösa	24 807	32 776	-24,4	11 321	14 801	-23,5	13 486	17 975	-25,0
Personer i program med aktivitetsstöd	11 105	10 243	8,4	5 559	5 266	5,6	5 546	4 977	11,4
Personer i arbete med stöd	15 096	16 782	-10,0	6 145	6 906	-11,0	8 951	9 876	-9,4
Riket									
Arbetslösa	156 283	198 694	-21,3	70 842	88 597	-20,0	85 441	110 097	-22,4
Personer i program med aktivitetsstöd	66 862	67 456	-0,9	32 804	34 201	-4,1	34 058	33 255	2,4
Personer i arbete med stöd	89 491	105 522	-15,2	36 625	43 141	-15,1	52 866	62 381	-15,3

1.3 Befolkningsutveckling – ett framtida problem?

De demografiska problemen är för kommunsektorn i dagsläget sammantaget relativt begränsade. På lite längre sikt väntar betydligt svårare problem. Skattebasen kommer inte att fortsätta ge samma tillskott som idag samtidigt som de demografiska kraven på verksamheten efterhand blir allt svårare att möta.

Fram till år 2020 beräknas befolkningen i yrkesverksam ålder vara i stort sett oförändrad trots att invandringen förväntas ge fortsatt betydande nettotillskott. De demografiska förutsättningarna för ökad sysselsättningstillväxt kräver en ökad befolkning i denna åldersgrupp. En obefintlig eller rent av negativ sysselsättningstillväxt påverkar skatteunderlagstillväxten märkbart⁶.

Ett sätt att klara framtida problem med skatteunderlagstillväxten, på grund av de demografiska problemen, kan vara att försöka öka förvärvsfrekvensen. Kvinnor har idag en lägre förvärvsfrekvens än männen. Detta innebär att en ökning av kvinnors förvärvsfrekvens, till männens nivå, skulle ha en gynnsam inverkan på den totala sysselsättningen. Skatteunderlaget skulle då påverkas positivt genom att den totala förvärvsinkomsten ökar. Samma effekt uppnås om fler skjuter upp pensionsavgången och arbetar längre.

⁵ Arbetsförmedlingens månadsstatistik februari 2008

⁶ Sveriges Kommuner och Landsting, Ekonomirapport november 2007

2 Regionens ekonomi

En mängd faktorer påverkar regionens ekonomiska situation under de närmaste åren. I detta avsnitt redovisas aktuella planeringsförutsättningar och ett antal finansiella risker m.m. identifieras. Vi ger en bild av ekonomin i dag och för den kommande planperioden – med kärvare ekonomiska utsikter än under de senaste åren.

2.1 Skatteintäkter inkl. utjämning

Skatteunderlagsutveckling

Efter det att skatteverket sammanställt det slutliga utfallet av den beskattningsbara inkomsten år 2006 enligt 2007 års taxering visade sig att skatteunderlaget ökat med 4,29 procent. För åren 2007 och 2008 har uppräkningsfaktorer för skatteunderlaget fastställts av regeringen till 5,5 respektive 6,1 procent. Sveriges Kommuner och Landsting har utifrån dessa förutsättningar, i februari 2008, gjort en ny skatteunderlagsprognos för åren 2008-2011⁷.

De faktorer som påverkar skatteunderlagets utveckling är framförallt timlöne- och sysselsättningsnivån samt förändringar av sociala ersättningar. Timlönenivån är beroende av dels kalkylerade avtalsmässiga konsekvenser, dels löneglidning. Sysselsättningsnivån påverkas av antalet sysselsatta personer och förändringen av sysselsättningsgraden. En skatteunderlagstillväxt som i högre grad består av timlöneökningar och i mindre grad av ett ökat antal arbetade timmar är mindre gynnsam för kommuner och landsting. Detta då lönerna för egen personal ökar i ungefär samma takt. Förändring av sociala ersättningar utgörs till exempel av ändrade ersättningsnivåer i sjukförsäkring och arbetslöshetskassa.

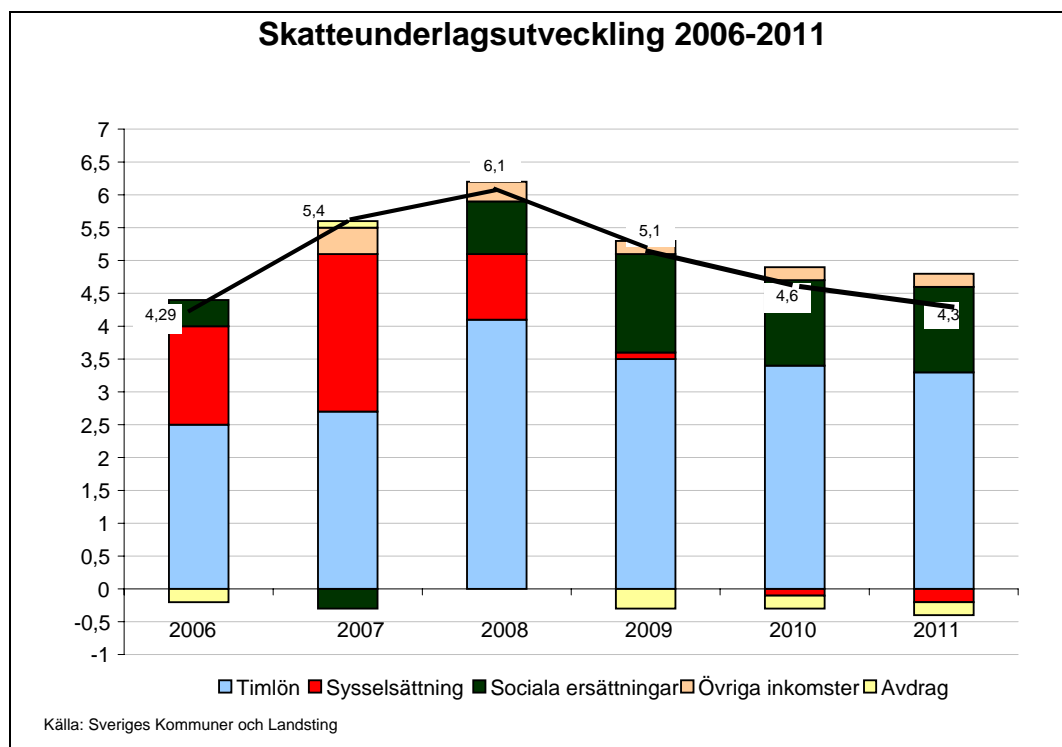
Det har ur skatteintäktsperspektiv i princip ingen betydelse för enskilda kommuner/landsting var i landet skatteunderlaget och sysselsättningen växer. Detta då det kommunalekonomiska utjämningsystemet till stor del utjämnar för skillnaderna. De enskilda kommunerna/landstingen kan endast påverka skatteintäkterna genom den egna skattesatsen och i viss utsträckning antalet invånare. Läs mer om det kommunalekonomiska utjämningsystemet på <http://intra.vgregion.se/budgetunderlag> (länk 1 kapitel 2)

Skatteunderlagsprognos samt förutsättningar för prognos

Procentuell förändring	2007	2008	2009	2010	2011
Skatteunderlagsprognos					
Regeringen sep 2007	5,5	6,1			
Ekonomistyrningsverket dec 2007	6,2	6,9	6,3	5,3	4,6
Sveriges Kommuner och Landsting, feb 2008	5,4	6,1	5,1	4,6	4,3
Förutsättningar för skatteunderlagsprognosen enligt SKL					
- timlön	2,7	3,9	3,5	3,4	3,3
- sysselsättning	2,4	1,0	0,1	-0,1	-0,2
- sociala ersättningar	-0,3	0,8	1,5	1,4	1,3

⁷ Sveriges Kommuner och Landsting, Ekonominytt 03/08

I diagrammet nedan redovisas skatteunderlagets utveckling från 2006 med prognos fram till 2011 samt underliggande faktorer som påverkar utvecklingen.

Skatteunderlagstillväxten förväntas enligt Sveriges Kommuner och Landsting bli i genomsnitt 5 procent per år 2008-2011. Det är under de första åren som ökningen är som störst för att i slutet av perioden falla tillbaka till cirka 4 procent.

På kort sikt innebär SKL:s bedömning goda förutsättningar för kommuner och landsting, då sysselsättningsuppgången driver på skatteunderlagstillväxten. Sysselsättningsutvecklingen stagnerar samtidigt som antalet personer i arbetsför ålder minskar, vilket påverkar antalet arbetade timmar negativt. Höga löneökningar beräknas ge en jämförelsevis hög skatteunderlagstillväxt, men denna utveckling medför endast i liten grad ökade resurser till kommunsektorn eftersom lönerna för den egna personalen väntas stiga i samma takt. Från och med 2009 väntas sysselsättningen utvecklas svagare och löneökningstakten avta, vilket leder till en långsammare ökning av skatteunderlaget. Detta motverkas delvis av ett större bidrag från de sociala ersättningarna, främst arbetslöshetsunderstödet.

Till grund för skatteunderlagsprognosen ligger en bedömd befolkningsutveckling för riket och för Västra Götaland. I skatteberäkningssammanhang används uppgifter om folkmängd den 1 november året före budgetåret.

Baserat på en skattesats i Västra Götalandsregionen om 10,45 skattekrönor innebär de redovisade prognosförutsättningarna följande skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning:

Mkr	2009	2010	2011
Preliminära skatteintäkter	29 434	30 788	32 111
Inkomstutjämnning	2 884	2 978	3 065
Kostnadsutjämnning	300	301	302
Regleringsavgift	31	-81	-191
Summa Kommunalekonomisk utjämnning	3 215	3 198	3 176
Totalt	32 649	33 986	35 288

Prognossäkerhet – vem kan man lita på?

På grund av de senaste årens turbulens kring planeringsförutsättningarna och då främst på prognoserna av skatteunderlagsutvecklingen har diskussioner förts, såväl internt som på nationell nivå, om hur väl prognoserna från de olika instituten stämmer med verkligheten.

Att göra prognoser över hur den internationella och svenska konjunkturen utvecklas är inte lätt. Det finns många prognosmakare inom makroekonomi och deras prognoser skiljer sig åt, ibland markant. Detta gör det svårt att bedöma vems prognos man ska lita på.

Skillnaderna ligger bland annat i att prognoserna publiceras vid olika tidpunkter och prognosmakarna därmed inte haft tillgång till samma information men även principiella skillnader mellan prognosmakarna föreligger. Vissa gör bedömningar enbart efter beslutade eller av regeringen föreslagna åtgärder för den ekonomiska politiken, medan andra gör antaganden om den framtida ekonomiska politiken.

Prognoserna på skatteunderlagsutvecklingen som görs av SKL, Ekonomistyrningsverket (ESV) och regeringen följs extra noga under åren. Prognoserna bygger på deras bedömningar av framför allt konjunkturutvecklingen och arbetsmarknadsläget. Bedömningarna skiljer sig i många fall åt. En genomgång av prognossäkerheten 2003-2007 visar att när skatteunderlagsökningen minskar har den mest försiktiga bedömaren störst träffsäkerhet i prognoserna. Problemet är att bedöma var i konjunkturcykeln omvärlden och Sverige befinner sig. Alla institutens bedömningar ”sprettar” till och från. Sett över tiden, och särskilt under budgetåret, visar det sig att SKL:s prognoser är de mest tillförlitliga. Ett genomsnittligt index visar sig inte ge en bättre prognossäkerhet.

Prognoserna är ett viktigt beslutsunderlag och för att uppnå stabila bedömningar när det gäller skatteunderlagets uppräknings, bör prognoser från samma institut användas under budgetåret.

2.2 Intäkter/kostnader

Landstingsprisindex

I landstingsprisindex (LPI) ger SKL sin bedömning av landstingens prisutveckling. I indexet ingår däremot inga volymförändringar. LPI baseras på SKL:s makroekonomiska antaganden och ändras i takt med nya bedömningar av samhällsekonomin.

I regionfullmäktiges beslut juni 2007 om budget 2008 och flerårsplaner 2009-2010 användes SKL:s prognos för landstingsprisindex från april 2007. I den senaste prognosen har SKL⁸ gjort en liten upprevidering av indexet 2009 och 2010. Dels bedömer SKL ökade timlöner och därmed också ökade sociala avgifter, dels bedöms att läkemedelspriserna ökar i en långsammare takt än tidigare. Den aktuella prognosen för landstingsprisindex framgår av tabellen nedan.

Indexförändring, procent	2009	2010	2011
Landstingsprisindex inkl. läkemedel	3,9	3,9	3,8
- Timlön	4,6	4,4	4,3
- Socialavgifter	4,6	4,4	4,3
- Läkemedel	2,8	3,1	3,3
- Förbrukning	2,7	3,1	2,9
Landstingsprisindex exkl. läkemedel	4,1	4,0	3,9

SKL poängterar i sina prognoser att timlöneökningarna antas vara desamma som genomsnittet för arbetsmarknaden. Nivåerna används också i skatteunderlagsprognoserna. SKL gör således ingen särskild bedömning av landstingssektorns timlöneökningar.

De olika delarna i indexet väger olika tungt. Timlönerna betyder mest och står för 41,8 procent. De sociala avgifterna utgör 20,2 procent. Tabellen ovan visar samma ökning för timlöner som för sociala avgifter, vilket indikerar oförändrad procentsats för sociala avgifter under åren 2009-2011. Prisförändringen för läkemedel utgör 2009 14,7 procent av indexet, varav receptläkemedel 11,4 procentenheter och rekvisitionsläkemedel 3,4 procentenheter. SKL bedömer en successivt ökad tyngd för läkemedel beroende på prisökningar för rekvisitionsläkemedel.

LPI exklusive läkemedel ligger på en högre nivå än det index som inkluderar läkemedel, eftersom SKL bedömer en låg prisökning för receptläkemedel. Så har även varit fallet under de senaste åren. I regionens senaste budgetar har landstingsprisindex inklusive läkemedel använts och regionkansliet föreslår att så också sker i budget 2009 och plan 2010-2011.

Oförändrat statsbidrag för läkemedelsförmånen

Staten och Sveriges Kommuner och Landsting träffade den 18 januari 2008 en överenskommelse avseende formerna för statens ersättning till landstingen för läkemedelsförmånen för 2008. Avtalet blev ettårigt bl.a. med hänsyn till svårigheterna att bedöma effekterna av Apoteksmarknadsutredningen samt SKL:s krav på kompensation för ökade kostnader för läkemedel i slutenvård, eftersom en förskjutning skett från receptläkemedel till rekvisitionsläkemedel. Apoteksmarknadsutredningen överlämnade sitt huvudbetänkande "Omreglering av apoteksmarknaden" i januari 2008. Det är ute på remiss till och med den 15 april 2008 och Västra Götalandsregionen kommer att yttra sig över betänkandet.

I överenskommelsen för 2008 regleras nivån på statsbidraget samt fördelningen mellan landstingen. Enligt överenskommelsen är parterna överens om ett fortsatt gemensamt ansvar för läkemedelsförmånen och att kostnaderna för läkemedel-

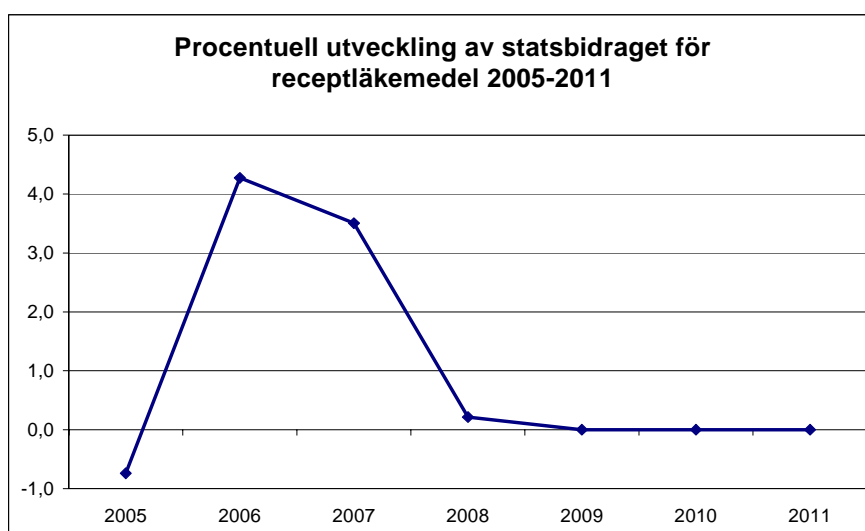
⁸ EkonomiNytt 03/08

len ska finnas med i landstingens samlade prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Samtidigt fattas även i fortsättningen de grundläggande besluten om förmånssystemet av regering och riksdag.

I överenskommelsen åtar sig parterna att fortsatt arbeta för att åstadkomma en kostnadseffektiv och rationell läkemedelsanvändning. Under augusti 2008 ska en gemensam avstämning ske av kostnadsutvecklingen för läkemedel, både recept- och rekvisitionsläkemedel, under första halvåret jämfört med tidigare år. Parterna är överens om att en arbetsgrupp tillsätts med representanter för staten, SKL och landstingen. Gruppen ska bl.a. behandla följande frågor:

- förbättrad styrning och uppföljning på läkemedelsområdet
- förbättrad kunskap på läkemedelsområdet
- förbättrad läkemedelsanvändning

Statsbidraget för receptläkemedel uppgår för 2008 till 3 583 mkr, en ökning med 0,2 procent jämfört med 2007. Nedan framgår utvecklingen av statsbidraget från 2005-2008 och den bedömda utvecklingen fram till 2011.

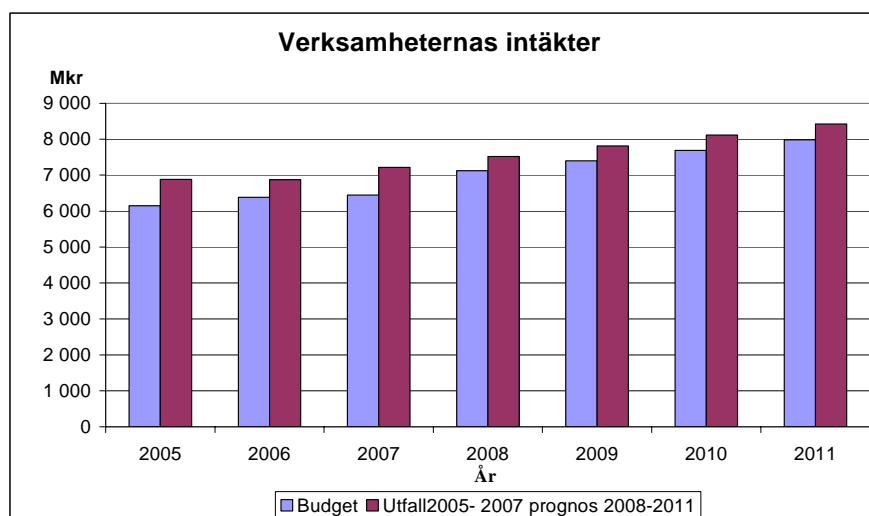

I gällande plan är statsbidraget uppräknat med cirka tre procent årligen för 2008 - 2010. Regionkansliet antar nu att statsbidraget kommer att ligga kvar på 2008 års nivå under hela perioden 2009-2011. Detta eftersom gällande överenskommelse är ettårig och att det inte i princip blev någon uppräkning av statsbidraget mellan 2007 och 2008. Dessutom kommer effekterna av det resultat som ovan nämnda arbetsgrupp kommer fram till troligen att påverka utvecklingen av statsbidraget.

Intäkter – utfall högre än budget

För att beskriva utvecklingen av de intäkter som ingår i verksamhetens nettokostnad har en trendframskrivning gjorts till och med 2011. För utfallet 2008 ligger uppräknningen på samma nivå som det budgeterade. Från och med 2009 är

det Sveriges Kommuner och Landstings prognosantaganden om index (ekonominytt 03/08) som använts för både budget och utfall.

Vad bilden visar är att utfallet av intäkterna varje år överstiger budget. I verksamhetens intäkter ingår specialdestinerade statsbidrag, patientintäkter, intäkter för såld vård, hyresintäkter, olika försäljningsintäkter, externa bidrag och övriga intäkter.

Regionen erhåller specialdestinerade statsbidrag som ingår i verksamhetens intäkter. I bilaga 2 framgår de specialdestinerade statsbidrag som erhållits 2007 och vad som är budgeterat för 2008. Dessa statsbidrag kan indelas i tre grupper.

- Anslag som avser att stötta vissa verksamheter. Dessa uppgick till 1 060 mkr. Det största av dessa var ALF-medel (avtal om läkarutbildning och forskning), 366 mkr.
- Personalanknutna statsbidrag avser olika former av anställningsstöd, lönebidrag med mera, vilket uppgick till 83 mkr.
- Det 6-procentiga bidraget vid upphandling uppgick till 148 mkr. Bidraget utgår vid upphandling/bidrag av verksamhet inom sjukvård, tandvård, social verksamhet och utbildning. Detta på grund av att momsen inte skall påverka landstingens val mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänsten av privata entreprenörer.

Det kan konstateras att de specialdestinerade statsbidragen sammanlagt varje år har varit underbudgeterade. Differensen mellan budget och utfall 2007 var 290 mkr. Till viss del beroende på att stimulansbidraget för äldre om 100 mkr och statsbidraget för psykisk ohälsa om 36 mkr inte var budgeterade.

Även trenden för intäkterna, såld vård externt, är densamma. Intäkterna överskrider varje år budgeterad nivå. För 2007 är skillnaden större än tidigare år. Differensen mellan budget och utfall uppgår till 83 mkr. Det är framförallt Sahlgrenska Universitetssjukhuset som sålt mer vård än planerat. Dessutom säljer nämnderna vård för cirka 25 mkr, vilket inte är budgeterat. Budgeten för 2008 ligger i paritet med 2007 års utfall. Det kan dock konstateras att nämnderna även i 2008 års budget inte har budgeterat för såld extern vård.

För övriga försäljningsintäkter, externa bidrag och övriga intäkter har utfallet sedan 2005 sammanlagt legat i snitt på 3 400 mkr, vilket har varit drygt 300 mkr högre än budget. För 2008 är det budgeterade beloppet 280 mkr högre än 2007 års utfall.

Konstateras kan att intäktssidan till viss del kan vara svår att budgetera. Särskilda statsbidrag kan vara utformade så att det vid planeringstillfället är svårt att veta det exakta beloppet. Även intäkterna av försäljning av vård kan variera mellan åren. Det som kan utläsas av trendanalysen är att fortsätter utvecklingen som hittills så kommer intäkterna varje år att vara underbudgeterade. Detta innebär att även om verksamheterna klarar ett nollresultat så blir kostnadsutvecklingen för regionen högre än planerat.

Personalkostnaderna – den enskilt största kostnadsposten

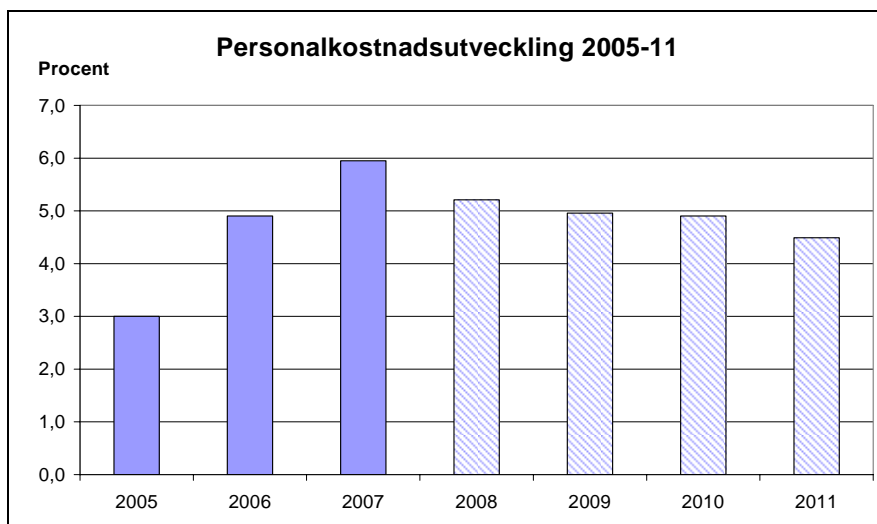
Personalkostnaderna är den enskilt största kostnadsposten i regionens resultaträkning och uppgick i bokslutet 2007 till 21 052 mkr, d.v.s. 53 procent av bruttokostnaderna. En analys av personalkostnaderna visar att dessa är nedbrytbara i flera beståndsdelar och 2007 var fördelningen följande:

- Löner 64,5 procent
- Pensionskostnader 10,5 procent
- Övriga personalkostnader 2,7 procent
- Arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar 22,3 procent

Lönekostnaderna utgör den ojämförligt största andelen. En förändring av lönekostnaderna får direkt genomslag på de sociala avgifterna, d.v.s. pensionskostnader, arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar.

Verksamheterna inom hälso- och sjukvården har haft vissa problem att rekrytera specialister, främst specialistläkare inom allmänmedicin och psykiatri m.m. Det har inneburit att bemanningsföretag fått anlitas. Kostnaderna för bemanningsföretag är definitionsmässigt inte en personalkostnad. Däremot måste de beaktas när personalkostnadsutvecklingen analyseras. Kostnaderna för bemanningsföretag ökade kraftigt under 2007 och uppgick till 365 mkr, d.v.s. 1,7 procent av personalkostnaderna.

Hur främst lönekostnaderna förändras under 2008 och kommande år har stor betydelse för regionens ekonomiska utveckling. De påverkas bl.a. av volymförändringar i form av verksamhetssatsningar m.m. Lönekostnaderna påverkas också av nivåhöjningar genom nya kollektivavtal och därtill kopplade årliga revisionsförhandlingar. Flera av kollektivavtalen sträcker sig fram t.o.m. mars 2010. Lönekostnadsutvecklingen därefter innebär en osäkerhet.

Diagrammet visar personalkostnadsökningarna 2005-2011, procentuell förändring. För de första tre åren visas de faktiska utfallen, exklusive jämförelsestörande poster i form av extra avsättningar för pensioner m.m. Personalkostnadsutvecklingen t.o.m. 2007 beskrivs närmare i regionens årsredovisning. Kostnadsökningen 2008 följer den fastställda detaljbudgeten och där ingår beslutade verksamhetsförändringar. Nivåerna 2009 och 2010 är beräknade utifrån landstingsprisindex och hänsyn har tagits till de tillskott som regionfullmäktige beslutat om. Det handlar framför allt om resursförstärkning till hälso- och sjukvården. Tillskotten är dels generella, dels riktade till bl.a. cancersjukvård och psykiatri, rikssjukvård, barn- och ungdomsvård samt åtgärder mot strukturella löneskillnader. Personalkostnaderna 2011 är enbart justerade med den prisförändring SKL bedömt, därav den lägre nivån.

Även om pensionskostnaderna bedöms öka kraftigt under de kommande åren, se mer under avsnittet nedan, är deras andel av de totala personalkostnaderna 2011 i princip densamma som 2007.

Ökande pensionskostnader

Västra Götalandsregionens kostnader för pensioner påverkas främst av centralt överenskomna pensionsavtal och lönekostnaderna i regionen.

Sedan 2006 gäller pensionsavtalet KAP-KL för regionens förvaltningar. Till avtalet har SKL sett över riktlinjerna för beräkning av pensionsskuld (RIPS 07). En kortfattad beskrivning av pensionsavtalet, utifrån ekonomisk påverkan på regionen, och de nya riktlinjerna finns på regionens intranät ([se länk 2 kapitel 2 ->>](#)).

Storleken på pensionsavgifter/premier och avsättningar i balansräkningen baseras på lönesumman respektive år. Höga lönekostnadsökningar medför automatiskt höga pensionskostnadsökningar, och tvärtom.

Regionens bolag står själva för sina pensionskostnader, i form av premier. Bolagen bygger således inte upp någon pensionsskuld. Premierna uppgick 2007 till 55 mkr. Pensionsvillkoren för dansare, sångare, skådespelare och musiker regleras i en särskild förordning. Ny lagstiftning inom pensionsområdet får konse-

kvenser för dessa yrkeskategorier. Under 2008 kommer regionkansliet i samarbete med kultursekretariatet att utreda vilken påverkan de nya pensionsvillkoren har för regionens scenkonstbolag.

I det följande görs en avgränsning till kostnaderna för förvaltningarnas pensioner. Dessa består av pensionsavgifter, avsättning av förmånsbestämd pension och värdesäkring av pensionsavsättningen samt utbetalningar från ansvarsförbindelsen, d.v.s. pensioner intjänade före 1998. Såväl pensionsavgifterna som utbetalningarna från ansvarsförbindelsen medför dessutom en likviditetsbelastning.

Bedömningen av kostnadsutvecklingen utgår från den prognos (december 2007) som KPA, regionens pensionsadministratör, gjort. Nedan visas hur pensionskostnaderna beräknas förändras t.o.m. 2011. De jämförelsestörande posterna 2006 och 2007 avseende avsättning av pensioner intjänade före 1998 och effekter av de nya riktlinjerna för beräkning av pensionsskuld m.m. har exkluderats.

Regionens kostnader för pensioner bedöms öka med drygt 60 procent mellan 2005 och 2011. För pensionsavgifterna beräknas ökningen till mer än 70 procent, medan pensionsavsättningen inkl. värdesäkring visar på en lägre kostnadsökningstakt. Detta är en effekt av KAP-KL, som innebär en successiv förskjutning från förmånsbestämd pension (avsättningar) till avgiftsbestämd pension (pensionsavgifter).

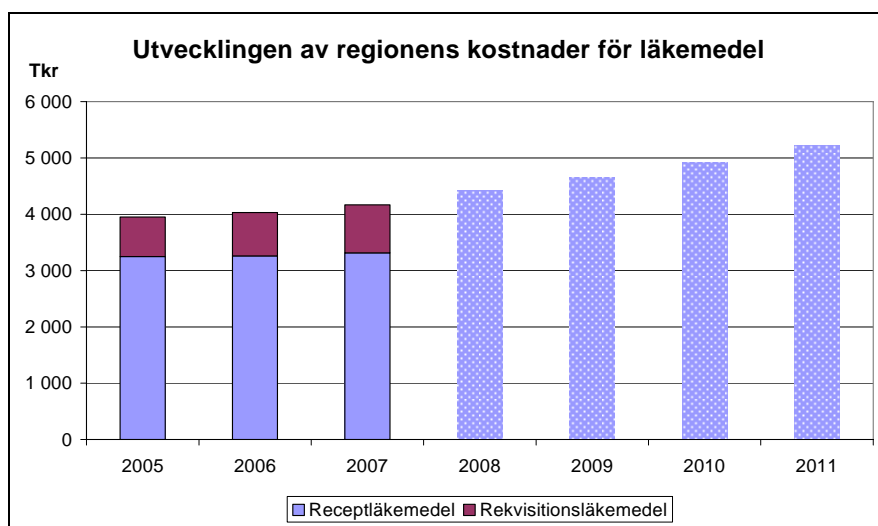
Även för utbetalningarna noteras en kraftig ökning till följd av att allt fler av regionens anställda "går i pension". Antalet tillsvidareanställda 65-åringar beräknas till 731 personer 2008 och till 1 117 personer 2011. I prognoserna från KPA beaktas dessa faktorer. Den senaste prognosen visar att regionens pensionskostnader beräknas klaras inom avsatt budgetutrymme 2009. Prognosen för 2010 pekar på kostnadsökningar med 11 procent och budgeterat utrymme är otillräckligt såväl 2010 som 2011.

Pensionskostnader inkl. löneskatt (mkr)	2009	2010	2011
Utrymme i budget och plan	2 481	2 692	2 794
Prognos pensionskostnader	2 459	2 734	2 887
Differens mot utrymme	22	-42	-94

I de beräknade kostnaderna ingår värdesäkring av de avsättningar som gjorts 2006 och 2007 av pensioner intjänade före 1998. Däremot görs här inga antaganden om ytterligare avsättningar.

Kostnader för läkemedel

Regionens kostnader för läkemedel ökade med 3,4 procent mellan 2006 och 2007 och uppgick 2007 till 4 168 mkr inkl. rabatter. Kostnaderna för receptläkemedel ökade med 1,7 procent och rekvisitionsläkemedel med 10,7 procent. Rekvisitionsläkemedels andel av totala läkemedelskostnaden uppgår till ca 23 procent. Nedanstående diagram visar utvecklingen av läkemedelskostnaderna 2005-2007 och bedömda kostnader 2008-2011.

Kostnadsökningen för läkemedel har legat på ungefär samma nivå under 2005 och 2006 men under 2007 har kostnadsökningstakten börjat öka igen. En faktor som tidigare bidragit till att dämpa kostnadsökningen är generikareformen som trädde i kraft hösten 2002. Denna reform tillsammans med patentutgångar har lett till besparingar för regionen. Effekten av patentutgångar har blivit mindre under 2007 och förväntas också minska under 2008. För 2009 förväntas dock effekterna p.g.a. patentutgångar att öka något igen och därmed påverka kostnaden positivt.

Inom den öppna vården finns stora läkemedelsgrupper som de närmaste åren förväntas få en högre kostnadsökning, t.ex. diabetesmedel och läkemedel för behandling av astma/KOL. Även inom den slutna vården förväntas kostnaderna öka snabbare under de närmaste åren. De grupper som väntas öka mest är läkemedel för behandling av cancersjukdomar, reumatiska sjukdomar och MS. Kostnadsutvecklingen bedöms också påverkas av volymökningar p.g.a. en ökad förskrivning och fler invånare.

Trenden att rekvisitionsläkemedel tar en allt större andel av läkemedelskostnaderna bedöms fortsätta bland annat beroende på dels en fortsatt överföring från recept- till rekvisitionsläkemedel, dels på att många av de dyraste läkemedlen används inom den slutna vården.

Efter att hänsyn tagits till ovanstående positiva och negativa utveckling bedömer regionkansliets läkemedelsenhet i en kommande prognosrapport en kostnadsökning på 6,3 procent för 2008 och 5 procent för 2009. Därefter görs bedömningen att kostnaderna ökar med 6 procent per år under resten av planperioden fram till och med 2011.

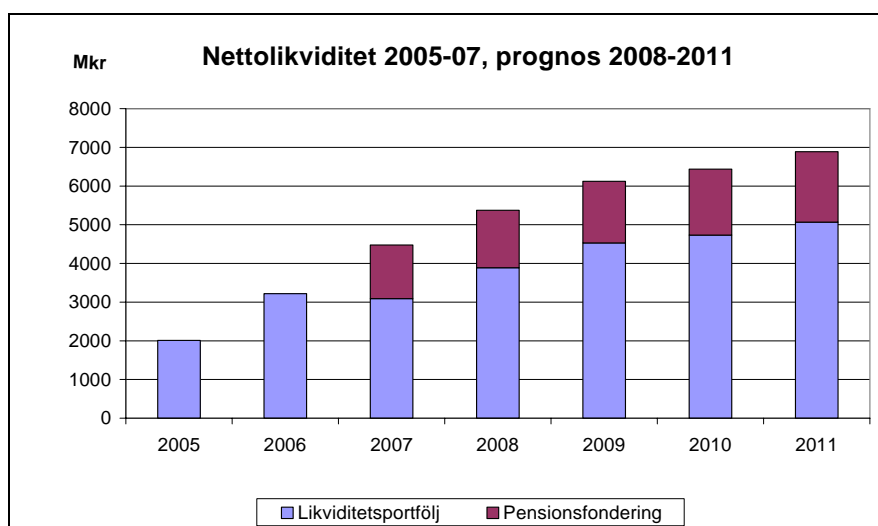
2.3 Nettolikviditet och intern ränta

Nettolikviditet

Regionen hade en nettolikviditet 2007-12-31 på 4 478 mkr, varav 988 mkr för pensionsfondering.

I den finansiella strategin anges avkastningsmål. Likviditetsportföljen har målet en real avkastning på 3 procent och pensionsportföljen realt 5 procent. Detta innebär för år 2008, med riksbankens inflationsmål om 2 procent, avkastningsnivåer på 5 procent för likviditetsportföljen och 7 procent för pensionsportföljen. För att uppnå målen förutsätts att regionen investerar i aktier och att avkastningen på dessa är högre än på räntebärande placeringar.

Diagrammet nedan visar hur nettolikviditeten utvecklades 2005-2007 och regionkansliets bedömning, utifrån nu gällande budgetförutsättningar, av utvecklingen 2008-2011. Inga antaganden om ytterligare pensionsavsättningar har gjorts för 2008-2011.

Intern ränta

Förvaltningarna erhåller en låneram av regionstyrelsen för investeringar. Förvaltningarna investerar under året och finansierar investeringen med regionlån.

Intern ränta debiteras på regionlånen. Amorteringstiden ska vara lika med avskrivningstiden för investeringen. För utrustning binds räntan i 5 år därefter sätts en ny ränta för nästa femårsperiod eller om amorteringstiden är kortare för återstående amorteringstid. Västfastigheter erhåller för sina fastighetsinvesteringar en ettårsränta som omsätts årligen.

Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderar en internränta som speglar prognosen på den genomsnittliga statsobligationsräntan under året. Internräntan ändras årligen och ska enligt rekommendationen tillämpas på både gamla och nya investeringar under innevarande år. Förbundet publicerar sin rekommendation till internränta i januari för kommande år. Regionen har valt att inte följa den rekommenderade internräntan.

År\%	Internränta LF/SKL	Internränta VGR
1999	5,5	5,5
2000	4,0	5,9
2001	5,5	5,9
2002	5,5	5,9
2003	5,0	5,9
2004	5,0	5,9
2005	5,0	5,9
2006	5,0	4,0
2007	4,5	4,0
2008	5,0	4,0
2009	4,5	4,0

Internräntan ska spegla marknadsräntan på 5 år. Regionkansliet bedömer att om regionen ska låna långsiktigt på 5 års löptid är räntan cirka 4,0-4,5 procent, vilket ligger i samma nivå som SKL:s bedömning. Ett troligt scenario är att räntenivån fortsatt kommer att ligga i denna nivå, varför en ändring av nivån på internräntan inte är nödvändig. *Regionkansliet* föreslår oförändrad intern ränta för år 2009.

2.4 Känslighetsanalys

Regionens ekonomi påverkas många gånger av händelser utanför dess egen kontroll. Det kan t.ex. vara konjunktursvängningar som förändrar förutsättningarna för verksamheten. Även statliga beslut kan påverka regionens ekonomi betydligt. Regionen har ansvar för att ha en ekonomisk beredskap för att hantera de situationer som uppkommer. En känslighetsanalys är ett bra sätt att visa på hur olika förändringar påverkar regionen finansiellt och kan utgöra underlag för bedömning av regionens behov av finansiell beredskap.

Tabellen visar förändringar av prognosantaganden med en procentenhet för löner, priser, läkemedel och skatteintäkter.

	Mkr
En procentenhets avvikelse får en effekt i storleksordningen*	
• Löner	+/- 230
• Priser	+/- 135
<i>varav läkemedel</i>	+/- 40
• Sammanvägt kostnadsindex	+/- 365
• Skatteunderlagsutveckling	+/- 300
Förändring av regionskatten med en krona innebär	+/- 2 800

*Beräkningarna utgår från 2009 års nivå.

Känslighetsanalysen visar med tydlighet att oplanerade händelser kan få en avgörande betydelse för ekonomin. Den visar också på betydelsen av att ha en finansiell beredskap både på kort och lång sikt.

Personalkostnaderna står för mer än hälften av regionens bruttokostnader, vilket gör att förändringar inom detta område har stor påverkan på regionens ekonomi. Det är därför viktigt att ha kontroll över hur löneavtal och pensionsutbetalningar utvecklas. Även arbetsmarknadens utveckling påverkar regionens ekonomi, bland annat genom att det i vissa lägen kan vara svårt att rekrytera personal och att regionen istället får använda sig av dyra lösningar genom användande av bemanningsföretag.

Den ekonomiska tillväxten har stor betydelse för skatteunderlagets utveckling och i förlängningen påverkas regionens ekonomi. Enligt beräkningar från SKL skulle en procentenhets lägre ökningstakt av BNP per år minska skatteunderlagsutvecklingen med cirka 0,4 procentenheter. Vilket för Västra Götalandsregionen innebär minskade skatteintäkter med drygt 100 mkr. Skatteunderlaget påverkas inte bara av den samhällsekonomiska utvecklingen utan också förändringar i skattelagstiftningen har betydelse.

Den kommunalekonomiska utjämningen och då främst inkomstutjämningen påverkar regionens ekonomi. Om regionens ökningstakt av taxerad inkomst samt befolkning försämras i förhållandet till ökningstakten i riket påverkas inkomstutjämningen för regionen, vilket kan få negativa effekter på finansieringen.

2.5 Ekonomisk utveckling

Balanserad ekonomi – stora åtaganden

Resultat 2007

Koncernresultatet för 2007 uppgick till 189 mkr (737 mkr). Resultatet innan avsättningar om 800 mkr uppgick till 989 mkr. För framtida pensionsutbetalningar avsattes 400 mkr och för påbörjade och framtida omstruktureringsåtgärder 400 mkr. Syftet med avsättningarna är dels att trygga framtidens pensioner, dels att eventuella särskilda utvecklings-/omstruktureringsinsatser inte ska påverka kommande års resultat.

Det positiva resultatet för året kan främst hänföras till den goda konjunkturen. Ökad sysselsättning och högre timlöner har påverkat skatteunderlaget positivt, vilket har genererat högre intäkter än planerat. Årets bokslut visar också på att nettokostnadsutvecklingen är fortsatt hög. Till viss del beroende på satsningar för att öka tillgängligheten och för att klara vårdgarantin. Det nya löneavtalet har också gjort att personalkostnaderna har blivit högre än planerat. Rekryteringssvårigheter inom vissa kategorier av läkare och sjuksköterskor har medfört att bemanningsföretag har utnyttjats i än högre grad med ökade kostnader som följd. Läkemedelskostnaderna har ökat jämfört med förra året framförallt beroende på användning av dyrare läkemedel.

Den trend som visat sig under året blev än tydligare i bokslutet. Inom hälso- och sjukvården redovisade hälso- och sjukvårdsnämnder och primärvård överskott medan sjukhusen, förutom Kungälv's sjukhus, redovisade underskott. En del av underskotten inom sjukhusen berodde på beslutad användning av eget kapital, för engångsinsatser. Resultatet påverkades för både nämnder och utförare av att delar av den målrelaterade ersättningen till sjukhusen inte utbetalades eftersom målet om att klara vårdgarantin inte uppnåddes. Regionens sjukhus nådde upp till överenskommen basersättning med undantag för NU-sjukvården och Frölunda specialistsjukhus.

Västrafik AB redovisade för första gången underskott. Även resultatet för den nybildade förvaltningen Regionservice var negativt. Ett större överskott redovisade regionstyrelsen. Totalt redovisade verksamheterna ett överskott om 124 mkr.

Koncernen har ett resultat i balans. Vad som bör noteras är att en stor del av resultatet berodde på den goda konjunkturen med ökad sysselsättning och därmed ökade skatteintäkter. I resultatet ingår även att flertalet verksamhetsområden försämrade sina resultat beroende på en högre nettokostnadsutveckling än beslutade resurser. Fortsätter trenden kommande år står regionen inför stora ekonomiska problem.

Budget 2008

Fr.o.m. 2008 är de budgeterade resultatnivåerna betydligt lägre än utfallen 2006 och 2007.

De budgeterade resultatnivåerna bygger på SKL:s⁹ bedömning av skatteunderlagets utveckling i augusti 2007. Den senaste prognosen (febr. 2008) visar på en snabbare dämpning av konjunkturen än vad som redovisats i tidigare prognoser. Dessutom har avtalet med staten om statsbidraget för läkemedel resulterat i ett lägre statsbidrag än beräknat. Det budgeterade resultatet för 2008 uppgår till 71 mkr, enligt regionfullmäktiges beslut i oktober. Detaljbudgeten visar på ett resultat om -88 mkr när hänsyn tagits till verksamheternas budgeterade över-/underskott och beslut om att få använda eget kapital. Nya beräkningar kopplat till senaste prognosen och det nya avtalet för läkemedel innebär ett förändrat budgeterat resultat till 33 mkr och när hänsyn tas till faktorer i detaljbud-

⁹ EkonomiNytt 03/08

geten till -126 mkr. I övrigt har ingen bedömning gjorts över det ekonomiska utfallet 2008.

Prognosen från SKL och de signaler som har kommit från Konjunkturinstitutet och banker är att konjunkturen svänger nedåt. Tendenser som redan visat sig är oro på börsen och en mindre orderingång för exportföretagen. För Västra Götalandsregionen är utmaningen att klara åtaganden och samtidigt nå de finansiella mål som är uppsatta.

Stora åtaganden - särskilda områden

Delar av de signaler om resursbehov, som kommit från verksamheten om åtaganden, som utgår från specifika uppdrag, ligger redan inne i budget 2008 och plan 2009-2010. Som exempel kan nämnas ökade kostnader för cancersjukvården och regionövergripande insatser inom psykiatri. Däremot finns framtida åtaganden där finansieringen är mer osäker. Vissa områden exemplifieras nedan.

Ett sådant område är rättspsykiatri, där en särskild utvecklingsplan finns. I denna redovisas ett tillkommande resursbehov med ca 120 mkr, varav drygt 50 mkr hyror. Merparten av behovet av utökade resurser infaller först efter 2010.

Nya nationella riktlinjer gäller både för psykiskt sjuka och för hjärtsjukvården. För personer med psykisk sjukdom och psykiska funktionshinder har SKL i överläggningar med staten påpekat att de på nationell nivå avsatta resurserna om 500 mkr inte räcker för att finansiera de satsningar som föreslås. Vad gäller hjärtsjukvården, så innebär riktlinjerna utökningar inom flera områden och kommer att föra med sig betydande kostnadsökningar.

Regionen disponerar över statliga stimulansmedel 2007 och 2008 för en ökad kvalitet för de mest sjuka äldre. Åtgärderna handlar bland annat om ökad läkarmedverkan. Ett långsiktigt finansieringsbehov kan föreligga efter 2008, vilket inte är beaktat i nuvarande budget och plan.

Utöver detta finns andra områden som kommer att ställa krav på ökade resurser och finansiering bland annat den demografiska utvecklingen, nya behandlingsmetoder och läkemedel. I budgetunderlag 2 bedöms behovet för medicinteknisk utveckling och läkemedel till 250 mkr för 2009.

Regionkansliet gör en bedömning av resursbehoven för Västtrafik vid en utökad verksamhetsvolym. Denna innebär resurstillskott med ca 110 mkr för 2009 och med 150 mkr per år 2010-2011, sammanlagt 410 mkr.

Investeringsplanerna för infrastrukturen ska revideras, vilket beskrivs i budgetunderlag 2. Det kan bli aktuellt att förskotta vissa strategiska utbyggnadsprojekt. Medelsbehovet uppskattas till 150-200 mkr under åren 2009 och 2010.

Framtidens IT-stöd för vårdprocesser och vårdinformation ger utomordentliga möjligheter till effektivare och rationellare verksamhet. Att åstadkomma detta är komplicerat och förenat med höga utvecklingskostnader. En beredskap behöver finnas dels för detta, dels för ett relativt omfattande investeringsprogram.

För det fortsatta arbetet med jämställda löner, lönenivåer inom rikssjukvården och utökningen av AT-platser behöver resurser tillföras. Se vidare i budgetunderlag 2, avsnittet om arbetsvillkor och kompetensförsörjning.

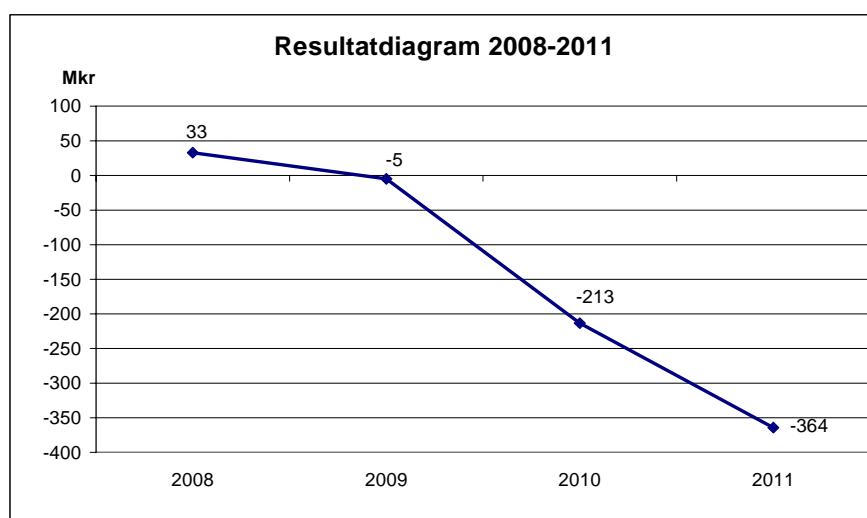
Regionen har startat verksamhetsförändringar och omstruktureringar som i förlängningen kan innebära lägre kostnader för regionen totalt. Ett sådant exempel är att samla all service i en förvaltning, Regionservice. Enligt förvaltningens egna beräkningar kan kostnaderna sänkas med ca 200 mkr under planperioden.

Det beslut om regionens ägande av fastigheter, som togs under 2007, kan påverka resultatet positivt enskilda år om reavinster uppstår. Inkomsten från försäljningen innebär en förstärkning av likviditeten.

Slutsats – obalans i ekonomin

För att ha en ekonomi i balans och nå de av regionfullmäktige satta finansiella målen bör resultatnivån för budget 2009 och plan 2010 vara högre än i liggande plan. Pågående och kommande investeringar ställer också krav på en viss resultatnivå.

Regionfullmäktiges gällande beslut om budget och plan 2008-2011 med hänsyn tagen till nya planeringsförutsättningar från SKL (febr. 2008) samt antagande om nominellt oförändrat statsbidrag för läkemedelsförmånen under planperioden innebär bedömda negativa resultat för åren 2009 till 2011. Detta illustreras av diagrammet nedan.

I underlaget beskrivs flera områden som kan vara kostnadsdrivande eller i något fall kan innebära besparingar. Sådana är exempelvis vad som beskrivits ovan gällande stora åtaganden inom särskilda områden. Ett annat exempel är bedömningen att avsatta resurser för pensionskostnader inte räcker till. Dessa faktorer har inte beaktats i resultatbedömningen ovan.

Orosmoln inför framtiden är den vikande konjunkturen. Den svenska ekonomin förväntas växa långsammare de närmsta åren, vilket innebär att skatteunderlaget och skatteintäkterna inte kommer att öka i samma takt som tidigare. Detta innebär att den kostnadsökningstakt som vi haft de två sista åren måste reduceras för

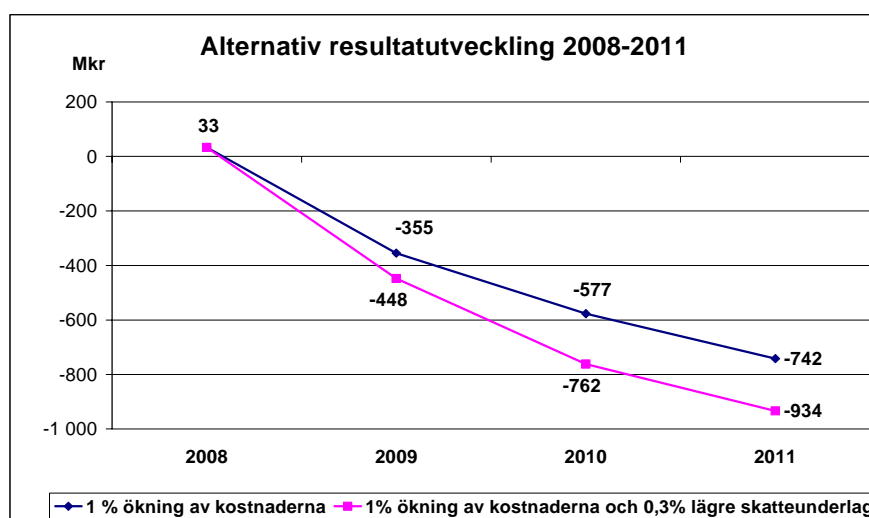
att nå en ekonomi i balans. Om dessutom ytterligare kostnadsbelastande åtgärden ska inarbetas kommande år måste dessa åtföljas av kostnadsminskningar inom andra områden.

Alternativ resultatutveckling

Som ett försök att illustrera vad det kan innebära för resultatet om olika åtgärden innebär kostnadsökningar och om konjunkturen viker något snabbare än SKL:s bedömning från och med 2009 visar nedanstående diagram en alternativ resultatutveckling.

Ett av nedanstående två alternativ illustrerar vad det betyder för resultatutvecklingen om kostnaderna ökar med en procentenhet 2009 och vilken följdpåverkan detta får för planperioden 2010-2011. Resultaten försämras med ca 350 mkr per år.

I det andra alternativet är utöver en procentenhets kostnadsökning även invänt att skatteunderlaget viker med 0,3 procentenheter 2009 och 2010. Resultatet försämras då ytterligare 2009 med knappt 100 mkr och därefter med knappt 200 mkr/per år under planperioden.

3 Förändrad ekonomistyrningsprincip – ränta på likvidkonto

Alla förvaltningar har ett likvidkonto. På likvidkontot samlas likviditeten för förvaltningens samtliga bankkonton. Likvidkontot ingår i regionens koncernkontostruktur och saldot på kontot ränteberäknas. Inlåningsräntan är idag samma på likvidkontona som på toppkontot i koncernkontot. Räntan är idag, i början av mars, 4,20 procent. Utlåningsräntan på kontot är 4,0 procent, vilket är samma ränta som för regionlån.

Nivåerna nedan avser förvaltningar och bolag. Moderförvaltningen och koncernbanken får ingen ränta på likvidkonton. Summan av förvaltningarnas/bolagens saldon på likvidkonto uppgick till 4 354 mkr vid årsskiftet 2007/2008. De två största posterna som påverkar ränteberäkningen är:

- personalskulder, 1 837 mkr, varav 1 276 mkr för semester samt 561 mkr för övertid och jour
- eget kapital, 2 265 mkr

Bokslutsdispositionerna i årsredovisningen för 2007 innebär en omfördelning mellan förvaltningarna och en nettominskning av eget kapital med 469,5 mkr. Motsvarande omfördelning sker på likvidkontona. Totalt saldo på likvidkontona blir efter disposition 3 884 mkr.

De förvaltningar som har stora personalskulder är främst verksamheterna inom hälso- och sjukvården. Stora egna kapital finns hos hälso- och sjukvårdsnämnderna, kulturnämnden, regionutvecklingsnämnden och regionstyrelsen.

Förvaltningarna erhöll 2007 160 mkr i positivt räntenetto. För år 2008 beräknas räntan uppgå till minst 180 mkr.

Syftet när räntan på likvidkonto infördes år 2000 var att premiera de verksamheter som aktivt jobbar med sin balansräkning framför allt avseende kundfordringar och leverantörsskulder. Detta syfte får idag anses som uppnått.

Räntan på likvidkontot är kopplad till den korta marknadsräntan. Denna har genom Riksbankens höjning av marginalräntan stigit med över två procentenheter de senaste åren. För regionens förvaltningar/bolag har det medfört ökade intäkter med ca 87 mkr och motsvarande kostnader för koncernbanken. Principiellt tillhör det egna kapitalet ägaren som disponerar det enligt särskilda beslut i regionstyrelsen. Det är inte rimligt att förvaltningarna gynnas av ökade ränteintäkter på personalskulder av olika slag. Av den anledningen föreslår *regionkansliet* att räntan på likvidkontona sänks till att vara 50 procent av den ränta som regionen erhåller på sitt externa transaktionskonto.

En sänkning av internräntan till 50 procent av räntan på toppkontot ger en minskad belastning på koncernbanken med drygt 90 mkr.

4 Underlag fördelning av resurser till HSN

Regionen tillämpar från och med budget 2006 en resursfördelningsmodell som baseras på den nationella modell som används i det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Denna utgår från att det är möjligt att beskriva vårdbehovet för olika grupper i befolkningen genom att studera den verkliga konsumtionen. Tillgängliga data avseende sjukvårdskonsumtionen ger ett underlag för en relativ fördelning av resurserna mellan hälso- och sjukvårdsnämnderna. De geografiska och strukturella förutsättningarna för att upprätthålla en god tillgänglighet och nivå på den nära sjukvården varierar i de olika delarna i regionen. Därför utgår också en grundresurs som fördelas till vissa nämnder före det att hälso- och sjukvårdsmodellen tillämpas.

Av budget 2006 med flerårsplaner 2007 -2008 framgår att ”den tillämpade resursfördelningsmodellen införs successivt under en fyraårsperiod med en fjärdedel per år”.

4.1 Uppdatering av underlag

En viktig förutsättning för tillämpning av modellen är att underlaget för fördelning har hög kvalitet. Därför används samma information som i den nationella utjämningsmodellen. Information om befolkning och sjukdomsförekomst hämtas från nationella register och redovisas för de olika hälso- och sjukvårdsnämnderna. Den uppdatering som nu gjorts innebär i princip att information om relevanta uppgifter kompletterats med ytterligare ett års uppgifter.

4.2 Jämförelse mellan relativ andel av behov i budgetunderlag 2009-2011 och tidigare budgetunderlag

Metoden som tillämpas med en årlig uppdatering av grundläggande data innebär att den relativa fördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnderna kan ändras beroende på demografiska faktorer och utvecklingen av sjukvårdsförekomst i de olika nämnderna. Det är framför allt förekomsten av s.k. ”vårdtunga grupper” som på kort sikt påverkar den relativa fördelningen mellan nämnderna. Den nu aktuella uppdateringen av underlaget visar på förhållandevis små förändringar jämfört med det relativa behovet som redovisades i de två senaste budgetunderlagen. Förändringarna bör dock beaktas vid den fortsatta resursfördelningen.

I tabellen nedan redovisas resultatet av uppdateringen av underlaget beräknat på samma sätt som tidigare med beaktande av den s.k. grundresursen. Dessutom jämförs detta med den relativa fördelningen per nämnd om antalet invånare skulle vara fördelningsgrund.

HSN	Andelar av resurser bud- getunderlag 2009-2011	Andelar av resurser bud- getunderlag 2008-2010	Andelar av resurser bud- getunderlag 2007-2009	Andelar av resurser bud- getunderlag 2006-2008	Andelar av resurser efter antalet Invånare
1. Norra Bohuslän	5,1384	5,1935	5,2026	5,1578	4,7891
2. Dalsland	3,2581	3,3149	3,3451	3,3417	2,8993
3. Trestad	10,1068	10,1421	10,1220	10,1222	10,0399
4. Mellersta Bohuslän	7,1909	7,2095	7,1606	7,1105	7,5441
7. Södra Bohuslän	7,4269	7,3450	7,3234	7,3368	8,1014
5. Göteborg Centrum/Väster	14,0155	14,1041	14,1692	14,2686	14,2558
11. Göteborg Hisingen	8,3712	8,3123	8,2753	8,2452	8,2255
12. Göteborg Nordost	9,4149	9,3786	9,4155	9,4400	9,2462
6. MittenÄlvsborg	5,6493	5,5891	5,5598	5,5511	6,0569
8. Sjuhäradsbygden	12,0958	12,0883	12,1388	12,1481	12,1378
9. Västra Skaraborg	8,5148	8,4852	8,4715	8,4946	8,3424
10. Östra Skaraborg	8,8174	8,8376	8,8162	8,7834	8,3616

Som framgår av jämförelsen visar det uppdaterade underlaget att den relativa fördelningen av resurser i liten omfattning har förändrats jämfört med tidigare beräkningar. Omfattningen av regionens totala resurser som skall tillämpas vid beräkning av förändringens konsekvenser i absoluta tal (mkr) är 19 920 mkr i 2005 års penningvärde.

5 Investeringar

5.1 Inledning

Regionens investeringar omfattar följande delar:

Fastighetsinvesteringar

1. Strategiska projekt (Regionstyrelsen disponerar ramutrymme och beslutar om genomförande)
2. Grundnivå (Utförarna disponerar ramutrymme och beslutar om användning)

Utrustningsinvesteringar

1. Strategiska (Regionstyrelsen disponerar ramutrymme och beslutar om användning)
2. Grundnivå (Utförarna disponerar ramutrymme och beslutar om användning)

I nedanstående avsnitt beskrivs investeringarna enligt ovanstående indelning. För de strategiska fastighetsinvesteringarna redovisas en specifikation över aktuella investeringsprojekt och för övriga delar redovisas investeringsnivåer. Därefter redovisas totala investeringsnivåer och driftkostnadskonsekvenser (hyror och kapitalkostnader) till följd av investeringarna.

5.2 Fastighetsinvesteringar

Strategiska fastighetsinvesteringar

En inventering av behovet av de större strategiska fastighetsinvesteringarna har gjorts under hösten av Västfastigheter i samarbete med verksamheterna. De specificerade större strategiska projekten i gällande plan avser nästan helt sjukhusen. Inventeringen avsåg en översyn av innehåll, tidplaner, kostnadsberäkningar m.m. av samtliga projekt i gällande plan. Detta gäller både de projekt som ryms inom ramarna i gällande plan och de projekt som finns i planeringen men som inte ryms inom ramarna i gällande plan. Det aktuella underlaget innebär vissa förändringar jämfört med gällande plan och att något enstaka projekt tillkommit. Totalt innebär förändringarna en viss ökning av investeringsnivån.

Flertalet av projekten beror på behov av lokalförändringar till följd av *verksamhetsutveckling* och förändringar av verksamheter. Projekten härleds också i många fall till *upprustningsbehov* till en modernare standard ur både ett patient-, miljö- och arbetsmiljöperspektiv. Detta gäller framförallt äldre enheter som är byggda under 50- och 60-talen. I de flesta fall genomförs investeringsprojekt både till följd av verksamhetsbehov och verksamhetsutveckling och där det samtidigt innebär att ett nödvändigt upprustningsbehov tillgodoses. Beskrivningar av samtliga strategiska fastighetsprojekt finns på intranätet ([se länk 1 kapitel 6 - >>](#)). Här ingår bl.a. vad som initierar projekten, både upprustning och verksamhetsutveckling. Västfastigheter har för samtliga ännu ej beslutade projekt i bilagan gjort en bedömning av angelägenhetsgraden avseende upprustningsbehovet.

Belopp och den tidsmässiga planeringen utgör preliminära uppgifter som kommer att preciseras i takt med att beslutsunderlag för genomförande tas fram. Det föreligger erfarenhetsmässigt en optimism när det gäller verksamhets- och beslutsmässiga möjligheter att genomföra planerade investeringar. Möjligheterna att finansiera ökade hyreskostnader påverkar naturligtvis också takten i genomförandet.

Nedan redovisas de aktuella strategiska fastighetsinvesteringarna.

Strategiska fastighetsinvesteringar T.o.m. (mkr)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Summa
Investeringar som rymdes inom ramarna i gällande plan 2008-2010									
<i>Beslutade investeringar (löpande priser)</i>									
SU/Sahlgrenska, ny vårdbyggnad	450	55							505
SkaS, Lidköping, etapp 3-4	177	40	20	20	7				264
SkaS/Mariestad, etapp 1, barn- ungd.center	43								43
SÄS, ny vårdbyggnad	275	155							430
Grebbestads folkhögskola, elevhem 2-3	8	1							9
Alingsås, etapp 3B, strokeavdelning	10								10
Västfastigheter, enkelt avhjälpna hinder	21	21	22						64
Botaniska, personalbyggnad	3	7							10
<i>Ej beslutade investeringar (fasta priser 2005)</i>									
Rättspsykiatri									
SU, rättspsykiatri	60	180	180	190					610
NU, rättspsykiatri Restad Gård ¹⁾	47	98	214	66					425
SkaS, rättspsykiatri Falköping	10	60	58						128
<i>Övriga projekt</i>									
SU/Mölndal, strukturåtgärder	15	15							30
SU/Mölndal, klinik- utb.-forsk.n.exp.	6	30	50	14					100
SkaS/Mariestad, etapp 2-3, diagn, entré		4	5						9
Summa	1 125	666	549	290	7				2 636
Summa i löpande priser	1 128	690	596	324	7				
Investeringar som ej rymdes inom ramarna i gällande plan									
SU/Sahlgrenska, bildcentrum	51	40	60	180	180	180	159		850
SU/Sahlgrenska, ny laboratoriebyggnad ²⁾	1	1	10	10	20	50	120	120	332
SU/Sahlgrenska, entrégård						20			20
SU/Östra, Dr. Silvias sjukhus	12	10	18	50	110				200
SU/Östra, operation och forskning ³⁾	2	2	2	10	20	35	100	100	271
SkaS/Skövde, projekt enligt plan ⁴⁾	30	30	30	30	30	30	30	30	240
SkaS, Falköping			20	40	40	20			120
Alingsås, etapp 4-7		12	18	10	32	59	31		162
Kungälv, projekt 1, Op., IVA, uppvakn	5	35	35						75
Kungälv, projekt 2, vårdblock		10	40	150	165				365
Kungälv, projekt 3, omflyttning, mottagn					5	30	35		70
Kungälv, projekt 4, psykiatri				15	20	25			60
NU, miljö- och försörjningsbyggnad		27	23						50
NU, "Vård 2010"	40	100	30						170
SÄS, vårdutveckling (logistik m.m.)				30	40	40	40		150
SÄS/PV, Skene (ingå i vårdutveckling)	6	52	54	22					134
Summa	147	319	340	547	662	489	515	250	3 269
Summa i löpande priser	150	338	372	616	765	584	638	317	

¹⁾ I detta projekt ingår även psykosrehabilitering (85 mkr), som förutsätts finansieras ur grundinvesteringsramen.

²⁾ Totalt 420 mkr.

³⁾ Totalt 300 mkr samt ytterligare 100 mkr som externfinansieras.

⁴⁾ Totalt 300 mkr.

Grundinvesteringsnivå fastighetsinvesteringar

Grundinvesteringsramarna disponeras av utförarna som fattar beslut om användning av ramen till olika mindre projekt. Utförarna har i föreliggande investeringsunderlag utnyttjat delar av grundinvesteringsramarna för att finansiera strategiska projekt.

Grundnivå utförarna, mkr	2009	2010	2011
Investeringsnivå löpande priser	361	335	372

Externfinansierade fastighetsinvesteringar

Utöver ovanstående beskrivna fastighetsinvesteringar och investeringsnivåer finns i planeringen externfinansierade investeringar som enligt gällande principer kan genomföras utanför investeringsramarna. I planeringen finns följande externfinansierade projekt: SU/Sahlgrenska, entrégård 40 mkr, SU/Östra operation och forskning 100 mkr.

5.3 Utrustningsinvesteringar

Utrymmet för utrustningsinvesteringar i budget 2008 uppgår till 808 mkr. Härav disponerar utförarna 708 mkr som en grundinvesteringsnivå och regionstyrelsen 100 mkr för strategiska utrustningsinvesteringar.

Strategiska utrustningsinvesteringar

Tidigare år har i princip hela utrymmet för utrustningsinvesteringar fördelats till utförarna. Från och med 2008 fördelas 100 mkr av det totala utrymmet till strategiska utrustningsinvesteringar avseende framför allt nyutrustning. Detta utrymme disponeras av regionstyrelsen som fattar beslut om användning av utrymmet.

Utöver behovet att ersätta tidigare anskaffad utrustning finns ett behov av nyinvesteringar. Vårdgivarnas behov att använda nya diagnostiska och terapeutiska metoder med hjälp av medicinteknisk utrustning ökar i takt med den medicinska och tekniska utvecklingen. Införandet av medicinteknik i vården har, både vad gäller antal samt nya tillämpningar, de senaste åren ökat markant.

I nedanstående tabell redovisas investeringsnivån avseende den strategiska utrustningen.

Strategisk utrustning RS, mkr	2009	2010	2011
Investeringsnivå löpande priser	103	106	109

Utförarnas grundinvesteringsnivå

I tidigare års budgetunderlag har beskrivningar gjorts som visar att nivån för utrustningsinvesteringar är för låg för att klara reinvesteringsbehoven.

För att få ett underlag att bedöma reinvesteringsbehoven avseende medicinteknisk utrustning genomfördes 2005 en kartläggning av den medicintekniska ut-

rustningen inom regionen¹⁰. Den medicintekniska utrustningen är en tung del av den totala utrustningen inom sjukvården. Utredningen visade att det då fanns ett eftersatt årligt reinvesteringsbehov i storleksordningen 200-400 mkr per år jämfört med då gällande ramar. I budgeten för 2008 gjordes en ramökning med 50 mkr per år, vilket täcker en del av i utredningen redovisade behov av reinvesteringar.

Utöver verksamheternas krav på investeringar finns ett antal externa faktorer som påverkar investeringsbehovet. Exempel på detta är miljökrav, som medför krav både ur fysisk och arbetsmiljömässig synvinkel, handikappanpassning, anpassning till lagar/regler m.m.

Även inom IT-området är investeringsbehovet stort. IT integreras alltmer i olika typer av utrustning, inte minst avser detta den medicintekniska utrustningen. För att genomföra regionens IT-vision kommer det att krävas omfattande investeringar avseende IT-utrustning.

I nedanstående tabell redovisas investeringsnivån avseende utförarnas grundinvesteringsramar.

Grundnivå utförarna, mkr	2009	2010	2011
Investeringsnivå löpande priser	729	751	774

5.4 Total investeringsnivå (löpande priser)

I nedanstående tabell redovisas de totala investeringarna enligt gällande plan och övriga redovisade investeringsbehov.

Löpande priser, mkr	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ramar							
Regionfullmäktige	1 656	1 706					
Summa	1 656	1 706					
Investeringar inom ram i gällande plan							
Fastigheter, strategiska projekt	690	596	324	7			
Fastigheter, utförarnas grundnivå	361	335	372				
Utrustning, strategisk	103	106	109				
Utrustning, utförarnas grundnivå	729	751	774				
Summa	1 883	1 788	1 579				
Övriga aktualiserade investeringsbehov som ej täcks inom ramar 2007-2009							
Strategiska fastighetsinvesteringar	338	372	616	765	584	638	317
Medicinteknisk utrustning	150-300	150-300	150-300	150-300	150-300	150-300	150-300
Nationella IT-strategin	?	?	?	?	?	?	?

Sammanställningen visar ramar för investeringar 2009-2010 och investeringsnivå enligt gällande plan (specifikation ovan). Härutöver redovisas aktualiserade

¹⁰ Kartläggning medicinteknisk utrustning inom Västra Götalandsregionen. Dnr RSK 522-2005.

och ovan beskrivna investeringsbehov avseende strategiska fastighetsinvesteringar och medicinteknisk utrustning som inte täcks inom angivna ramnivåer.

Gällande investeringsplan 2008-2010 innebär, att de projekt som inte ryms inom planperioden kan starta tidigast 2010.

I beskrivningen av investeringarna ingår inte bolagens investeringar (Västtrafik m.fl.). Bolagen finansierar sina investeringar på annat sätt än genom låneramar från regionen.

5.5 Driftkonsekvenser av investeringar

Genomförande av investeringar innebär att driftkostnadskonsekvenser uppstår. Kostnaderna för själva investeringarna avser kapitalkostnader (avskrivningar och ränta) och vissa driftkostnader för drift, skötsel och underhåll. För vissa investeringar genereras dessutom interna eller externa intäkter. Fastighetsinvesteringarna innebär förändrade lokalhyror för verksamheterna via interndebitering från Västfastigheter. Utöver de kostnader och intäkter som är direkt härledda till investeringarna kan det uppstå kostnadseffekter för verksamheterna till följd av verksamhetsutveckling m.m. som genomförs i samband med investeringarna. Nedan beskrivs de direkta driftkostnadseffekterna av investeringarna men däremot inte andra kostnadseffekter för verksamheterna.

Fastigheter

Genomförande av fastighetsinvesteringarna som ryms i gällande plan 2008-2010 innebär följande hyreskonsekvenser ackumulerat under perioden i fasta priser (nivå december 2007).

Mkr	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lokalhyror							
Utförarnas grundnivå	31	59	90	121	151	180	208
Större strategiska projekt	55	106	154	211	202	194	189
Summa	86	165	244	332	353	374	397

De ökade lokalhyror som kommer att uppstå om investeringarna genomförs enligt nu aktuella tidplaner och belopp kan finansieras på olika sätt. Användning av tillkommande indexutrymme respektive år, avgående externa lokalhyror för vissa projekt, rationaliseringsvinster vid genomförande av projekt, genom omfördelningar inom verksamheterna eller genom ramtillskott.

Vissa investeringar kan möjliggöra en rationellare vård som medför en ökad genomströmning av patienter, vilket kan komma att beaktas i beställningarna och därmed för utförarna innebära finansiering av ökade lokalhyror.

Utrustning

En höjning av investeringsnivån för utrustning utöver nuvarande nivå innebär att driftkostnaderna ökar successivt utöver vad det finns täckning för i nuvarande driftkostnadsnivåer och ersättningsnivåer. En höjning av investeringsnivån med t.ex. 100 mkr per år (från en årlig nivå på ca 830 mkr till en årlig nivå på ca 930 mkr) medför att nivån för regionens avskrivningskostnader efter ett antal år höjs med i princip samma, d.v.s. 100 mkr. Därtill kommer att även andra kostnader

för ränta, underhåll m.m. ökar. Den del av en höjning av investeringsnivån som avser höjning för att täcka reinvesteringar avseende utrustning som tidigare leasats innebär däremot i princip ingen höjning av kostnadsnivån (kan istället innebära en viss sänkning av kostnadsnivån).

6 Jämförelser med andra landsting

Sveriges Kommuner och Landsting tar fram jämförande statistik mellan samtliga landsting (inkl. regioner). Denna baseras på de uppgifter huvudmännen lämnar årligen. Statistiken omfattar ett antal områden, bl.a. ekonomi och prestationer. Kvaliteten på statistiken har förbättrats under de senaste åren, vilket inneburit att jämförbarheten mellan landstingen blivit allt bättre. Dock kan det fortfarande finnas vissa skillnader i hur kodning och registrering tillämpas mellan huvudmännen, vilket påverkar jämförbarheten. Jämförelserna måste därför hanteras med en viss försiktighet.

I detta avsnitt redovisas jämförelser med övriga landsting baserat på statistik från SKL. Kollektivtrafiken omfattar både landstingens och kommunernas kostnader för kollektivtrafik och jämförelsen baseras på uppgifter från Statens Institut för Kommunikationsanalys. Jämförelserna redovisas i bilaga 1 uppdelat på följande områden:

- Övergripande ekonomi
- Investeringar
- Kostnad per invånare för olika verksamheter
- Produktivitet

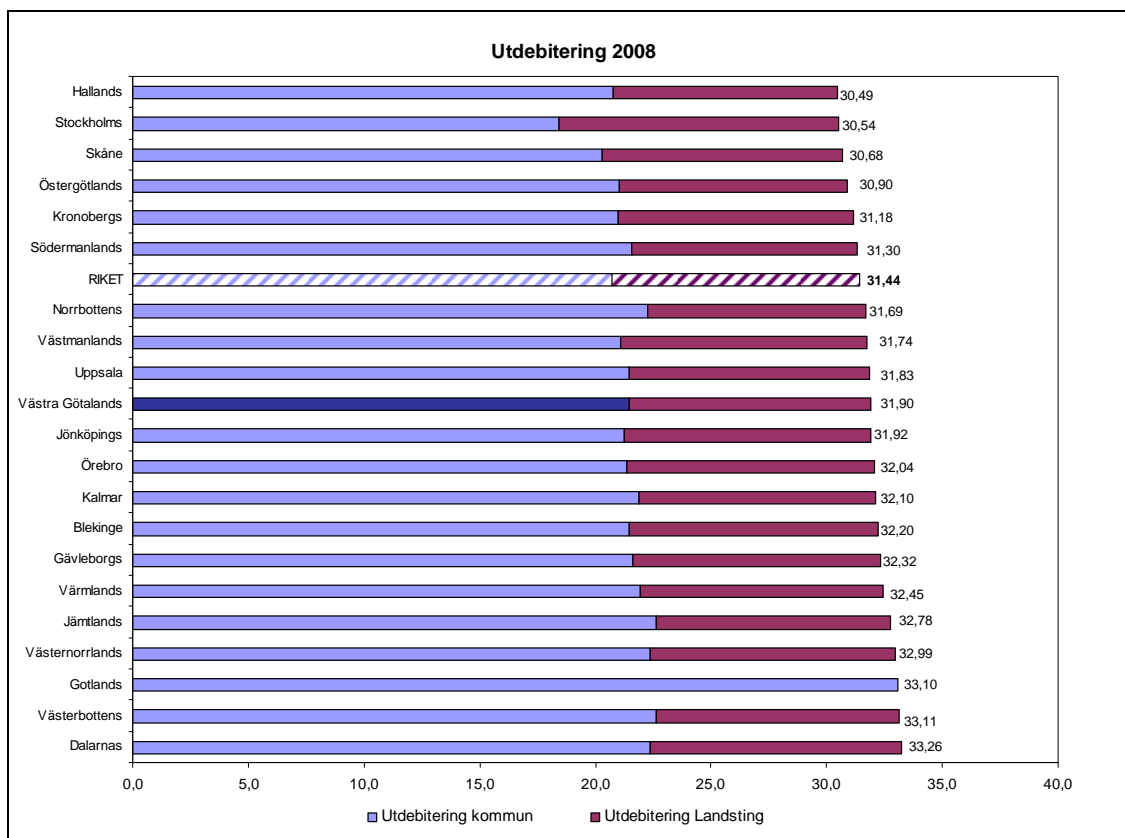
6.1 Övergripande ekonomi

Här görs jämförelser som avser landstingens totala ekonomi enligt följande: skattesats, eget kapital och ansvarsförbindelse samt resultat.

Skattesats 2008

Den genomsnittliga skattesatsen i riket uppgår till 31,44, vilket är en sänkning med 0,16 skattekrönor från föregående år. Halland har lägst total utdebitering med 30,49 skattekrönor och Dalarna har högst med en total utdebitering på 33,26 skattekrönor. Skattesatsen kan spegla landstingens/kommunernas servicenivå och/eller effektiviteten i verksamheten. Olikheter i strukturen regleras via skatteutjämningsystemet, t.ex. åldersstruktur och glesbygd inom landstingssektorn. Även landstingens/kommunernas ambitionsnivå kan påverka utdebiteringen. Det är därför vanskligt att jämföra skattesatser och utifrån dessa dra slutsatser om servicenivå och effektivitet.

Diagrammet visar den genomsnittliga skattesatsen för samtliga län i riket, uppdelat på utdebitering för kommun respektive landsting.

Det är viktigt att notera att de olika landstingen har genomfört skatteväxlingar med kommunerna med olika innehåll, vilket innebär att det är svårt att direkt jämföra skattesatserna mellan landstingen. Därför kan den totala utdebiteringen vara mer rättvisande att jämföra.

Den totala utdebiteringen i Västra Götaland minskade 2008 med -0,10 skatte-kronor till 31,90. Högst utdebitering i Västra Götaland har Dals-Eds kommun med 34,09 vilket dessutom är högsta skattesatsen i riket. Lägst skattesats i Västra Götaland har Partille kommun med 30,94.

Den genomsnittliga skattesatsen för landstingen uppgår till 10,73 skatte-kronor år 2008, vilket innebär en sänkning från föregående år med 0,11 skatte-kronor. Landstingen i Kalmar, Västmanland och Stockholm har sänkt skatten 2008.

Eget kapital och ansvarsförbindelse

I diagram 1:1 visas landstingens ekonomiska ställning 2007, vilket innefattar upparbetat eget kapital (exkl. bolagen) samt förpliktelse för ansvarsförbindelserna. Landstingen redovisar pensionsskulden för pensioner intjänade fr.o.m. 1998 som en skuld i balansräkningen.

Huvuddelen av pensionsskulden härrör från före 1998 och ingår inte i landstingens balansräkning, utan redovisas endast som en ansvarsförbindelse. För Västra Götalandsregionens del uppgick denna till 21 958 mkr.

För att underlätta jämförelser mellan landstingen, så har en beräkning gjorts per invånare. Den genomsnittliga skulden för ansvarsförbindelse och eget kapital är

för landstingen 11 107 mkr per invånare. Västra Götalandsregionen har en skuld per invånare på 12 100 kr, vilket är över genomsnittet. Lägst skuld per invånare har Halland läns landsting med 851 kr. Högst skuld har Värmlands läns landsting med 15 477 kr per invånare.

Resultat 2007

I diagram 1:2 redovisas en jämförelse av landstingens resultat 2007 per invånare.

6.2 Investeringar

Investeringarna avser en jämförelse av de genomsnittliga investeringarna per år under sexårsperioden 2002-2007 och redovisas i diagram 1:3. Jämförelsen avser totala investeringar exkl. bolagen. Eftersom Stockholm läns landsting har en relativt stor andel bolagiserat medför detta att investeringsnivån är lägre. Region Skåne har kollektivtrafiken som förvaltning (ej bolag) och därför är Skånes siffror högre. Investeringsnivån påverkas av ett antal faktorer, bl.a. i vilken grad lokaler ägs eller hyrs. Sammanställningen visar att Västra Götalandsregionen haft en lägre investeringsnivå/invånare än genomsnittet i riket.

6.3 Kostnad per invånare för olika verksamheter

I detta avsnitt redovisas kostnad per invånare för olika verksamheter 2006.

Sjukvårdskostnaderna redovisas i diagram 1:4. Vid jämförelse av sjukvårdskostnader exkl. tandvård har kostnaderna indexerats och jämförs med ett behovsindex (strukturkostnadsindex) enligt det nationella utjämningsystemet. Västra Götalandsregionen har en lägre kostnad för sjukvård än genomsnittet i riket, index 95 jämfört med 100. Regionen har även lägre kostnader jämfört med det behovsindex som beräknats för regionen som uppgår till 99. Behovsindexet bygger på de strukturkostnadsindex som finns i det nationella utjämningsystemet och tar bland annat hänsyn till befolkningens ålder, sjukvårdstunga patientgrupper m.m.

Vid en jämförelse av kostnad för tandvård, regional utveckling och kultur, diagram 1:5-1:7, har regionen högre kostnader än genomsnittet för landstingen. Kulturområdet är inte helt jämförbart då andelen statsbidragsfinansiering varierar mellan olika landsting. I Stockholm är t.ex. vissa institutioner helt statsbidragsfinansierade.

Jämförelsen avseende kollektivtrafik, diagram 1:8, avser både landstingens och kommunernas kostnader för kollektivtrafik. Västra Götalandsregionen redovisas totalt och uppdelat på Göteborgsregionen och övriga länet. Generellt är kostnaderna för kollektivtrafik högre i storstadsområden. Framförallt gäller detta Stockholm som har en betydligt mer utbyggd kollektivtrafik än landet i övrigt. Som framgår av diagrammet är kostnaderna för kollektivtrafik inom Göteborgsregionen betydligt lägre än i Stockholm.

6.4 Produktivitet

SKL presenterade i Öppna jämförelser en jämförelse av produktiviteten 2006 (se diagram 1:9) avseende sjukhusen (exkl. den psykiatriska vården) för samtliga landsting. Den metod som används för att jämföra kostnader för verksamheten med sammanvägda prestationer överensstämmer i huvudsak med den metod som används inom regionen för att mäta sjukhusens produktivitsutveckling. Jämförelsen visar kostnad (kronor) per DRG-poäng. Detta avser den sammanvägda DRG-poängen för både slutna och öppna vård.

Jämförelsen visar att regionens sjukhus hade en kostnad per prestation som låg något under den genomsnittliga nivån i riket, d.v.s. en något bättre produktivitet än övriga landsting. Regionen hade en kostnad som var drygt 5 procent lägre än genomsnittet men å andra sidan prestationer som var drygt 5 procent lägre än genomsnittet.

Jämförelse mellan Landsting

Diagram 1:1

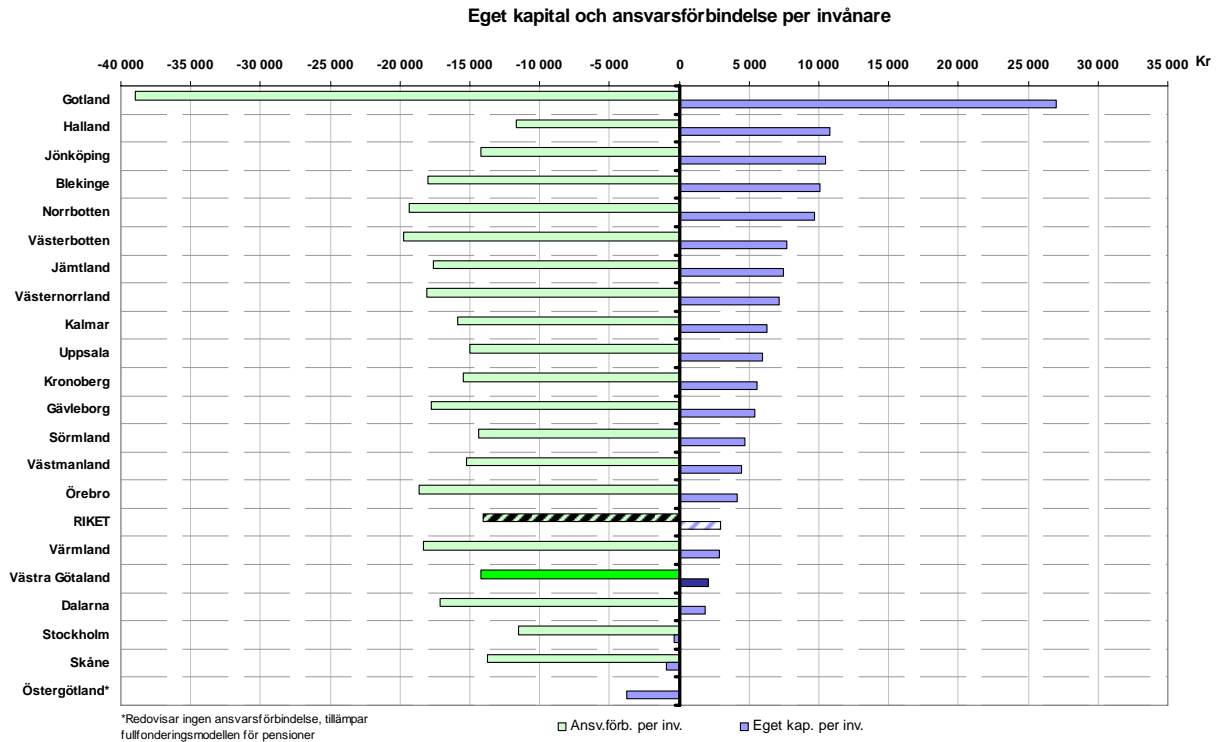

Diagram 1:2

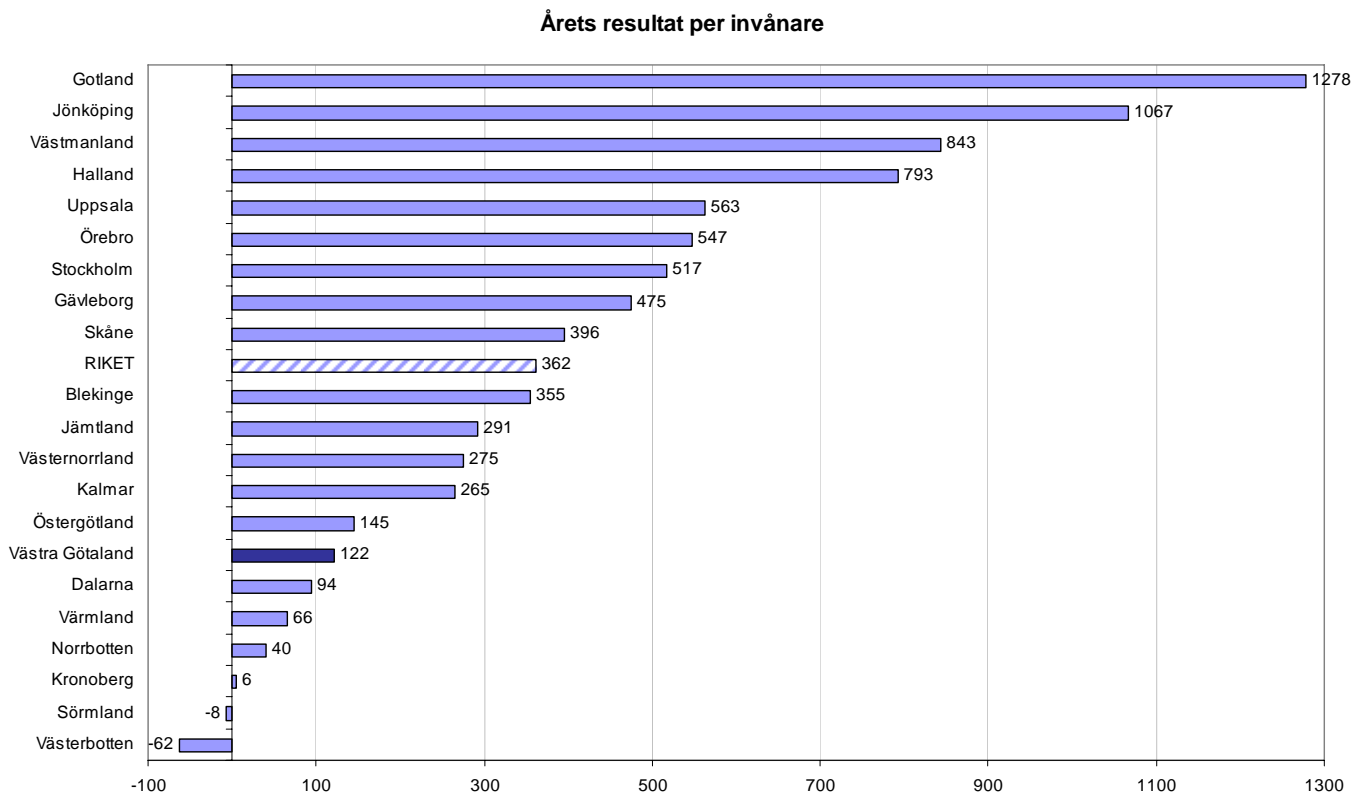

Diagram 1:3

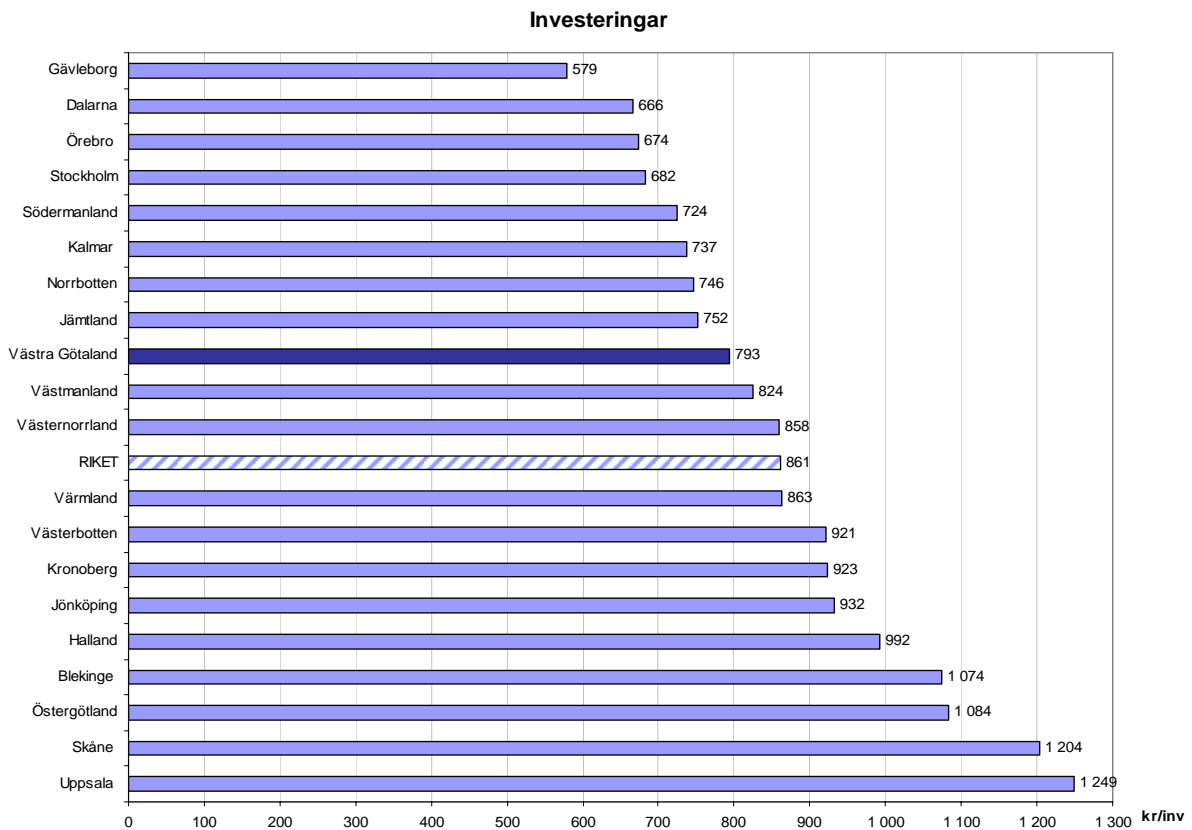

Diagram 1:4

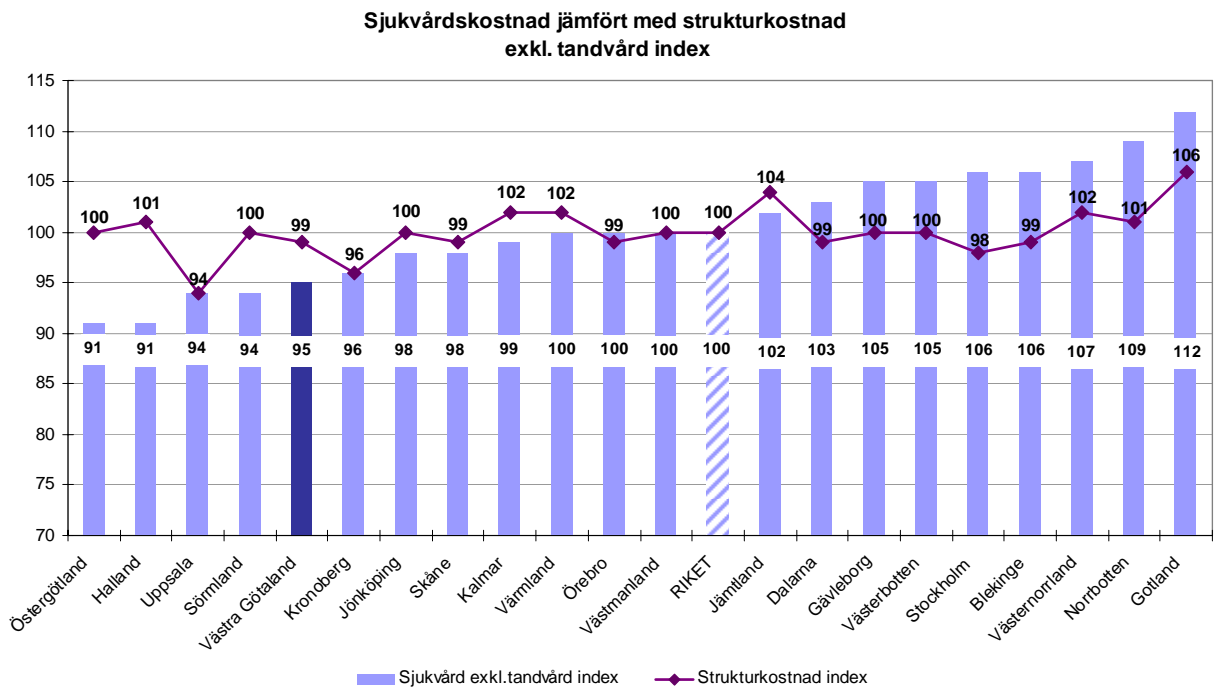

Diagram 1:5

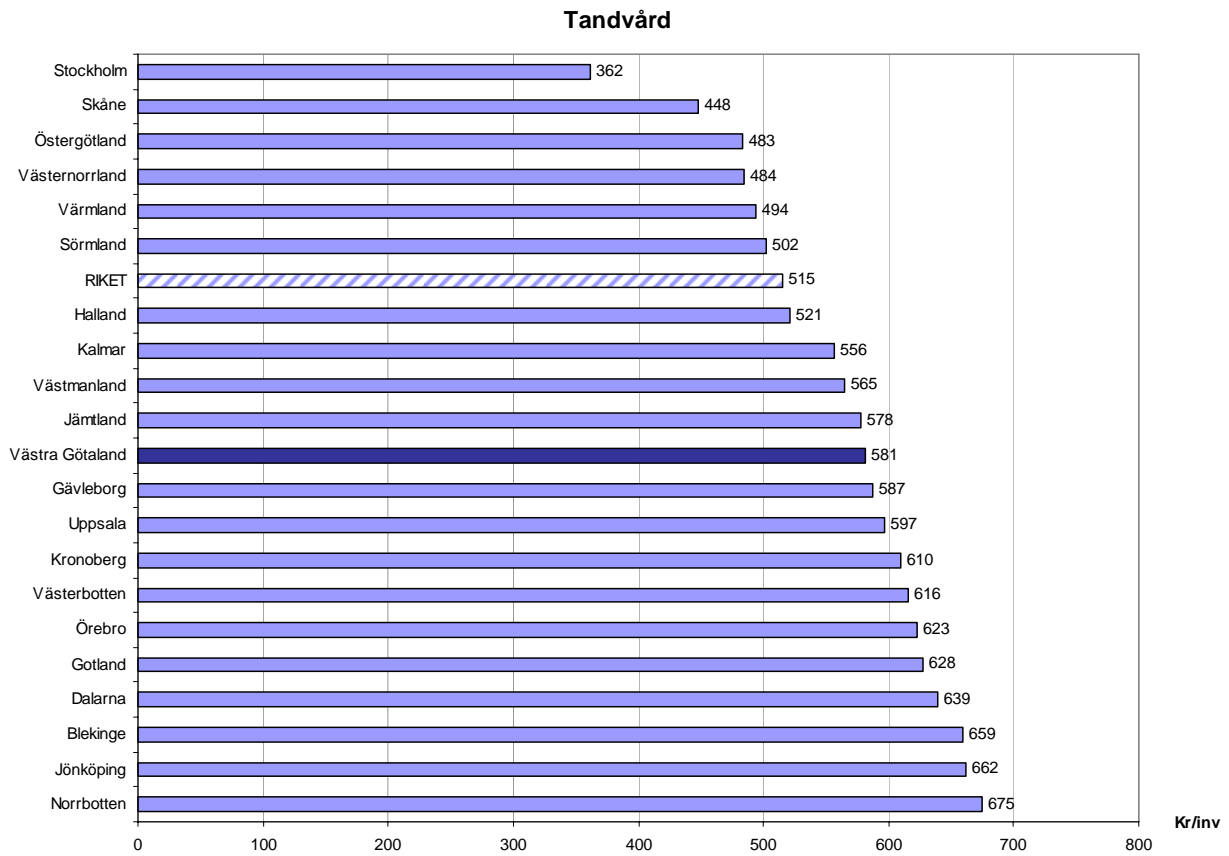

Diagram 1:6

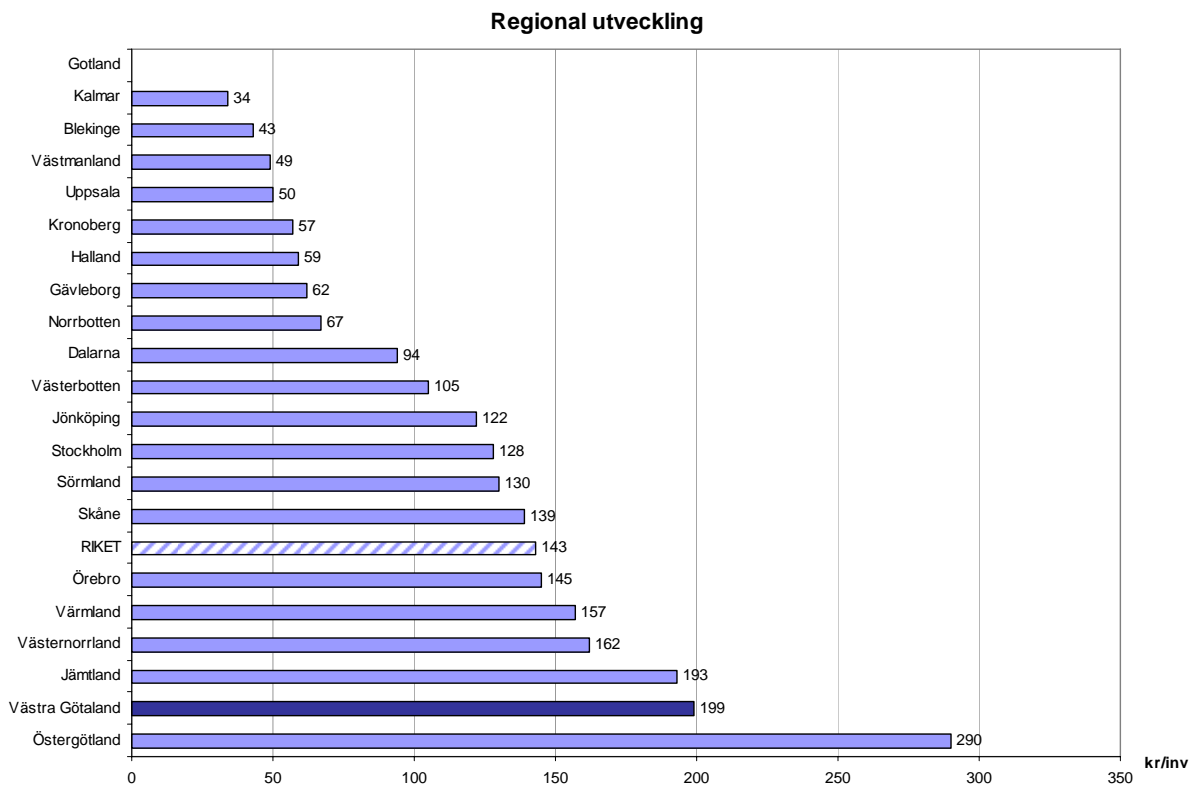

Diagram 1:7

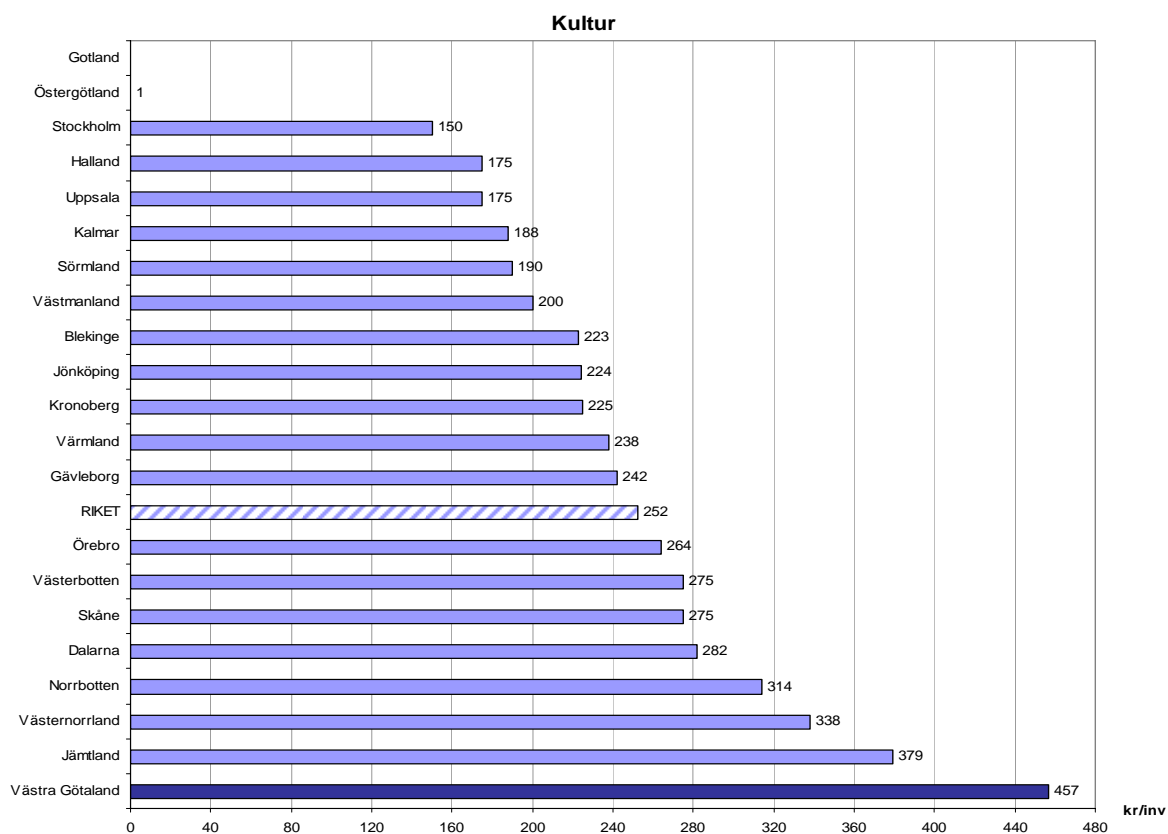

Diagram 1:8

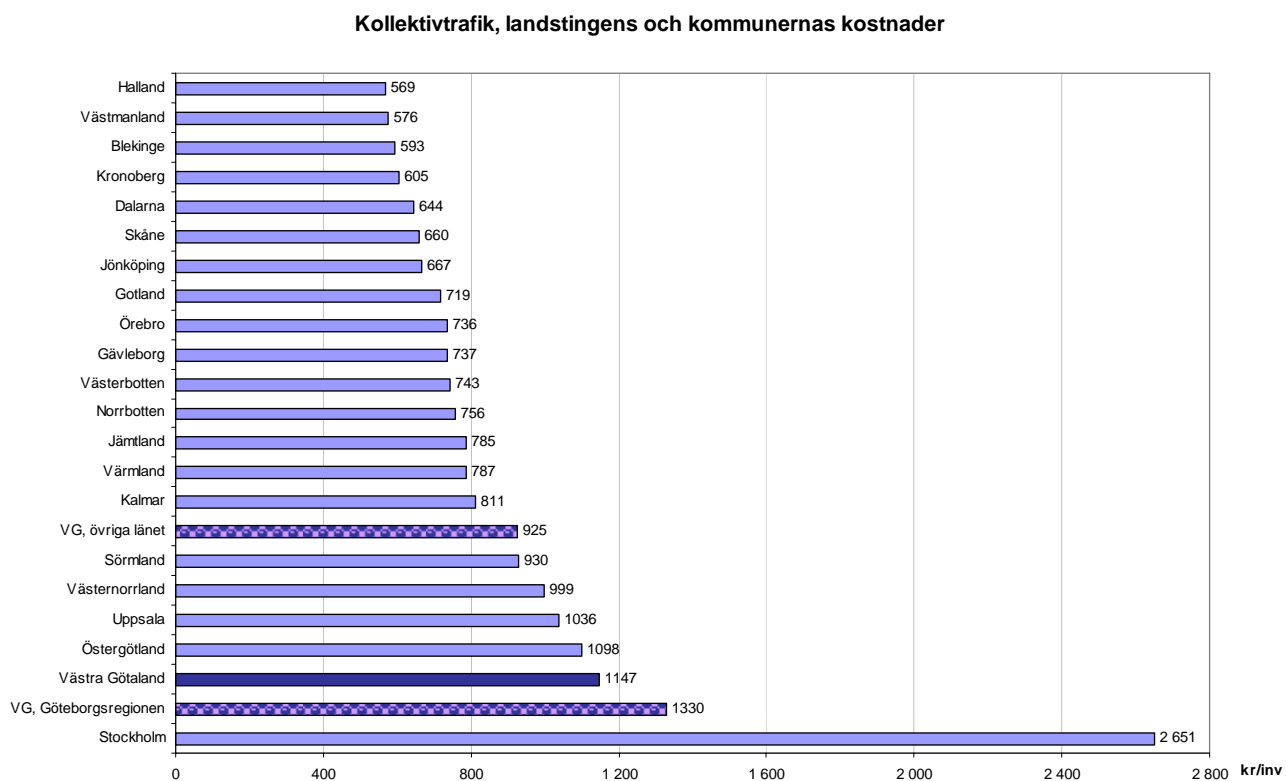
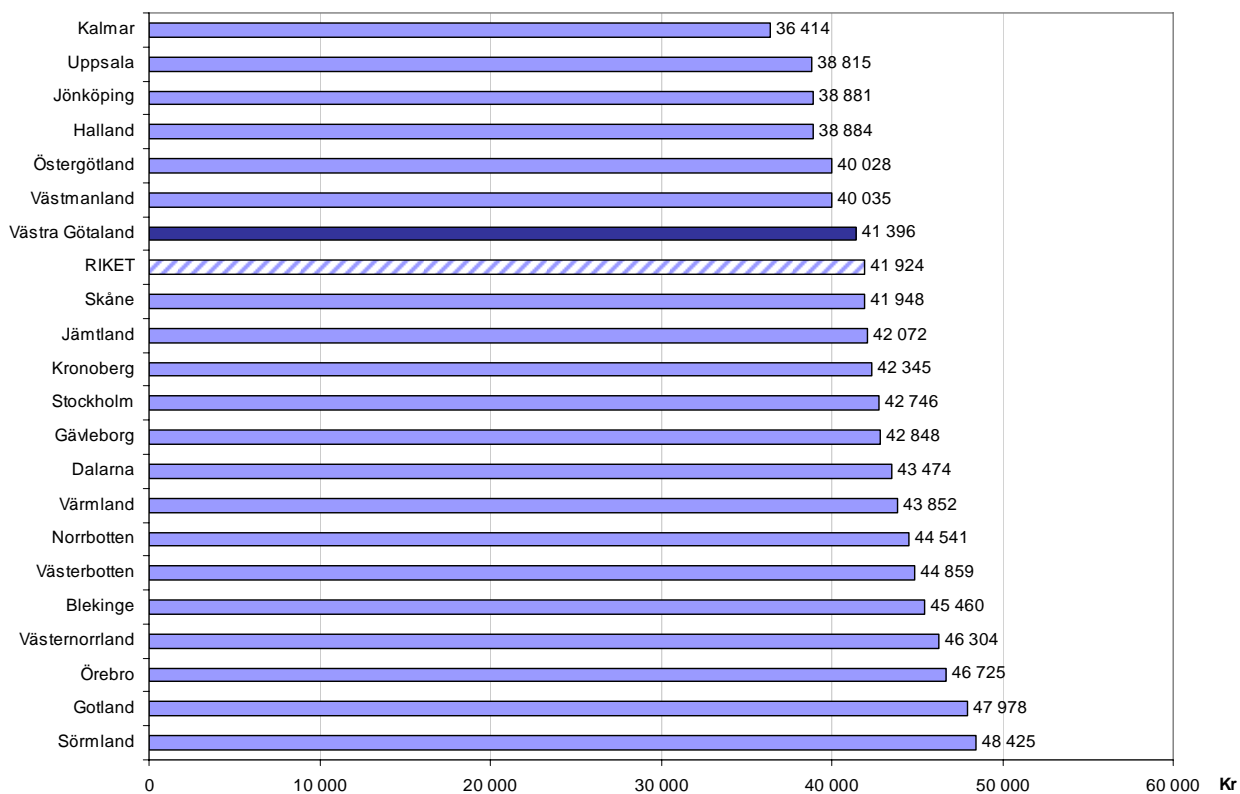

Diagram 1:9

Produktivitet, kostnad per prestation

Specialdestinerade samt vissa generella statsbidrag

De specialdestinerade statsbidragen samt vissa generella statsbidrag utanför utjämningsystemet enligt bokslut 2007 och budget 2008 framgår av nedanstående tabell.

Mkr	Bokslut 2007	Budget 2008
Specialdestinerade statsbidrag		
ALF-bidrag (forskning, läkarutbildning)	366	370
TUA-bidrag (forskning, tandläkarutbildning)	59	61
Stimulansbidrag äldre	100	
Psykisk ohälsa, unga	36	
Vård till asylsökande	90	75
Smittskydd, HIV/Aids	6	3
Handikappverksamhet, rådgivning och annat stöd	34	30
Handikappverksamhet, tolktjänst	12	12
Handikappverksamhet, elektronisk kommunikation	3	3
Mun-H-center (kunskapscenter tandvård)	6	6
Prehospitalt och katastrofmedicinskt centrum	3	0
Regionalt musikuppdrag	28	27
Kommunala samverkansorgan	9	9
Folkhögskolor	78	72
Museiverksamhet, regionbibliotek, hemslojd	23	23
Förvaltningen för kulturutveckling	6	7
Göteborgs botaniska trädgård	8	7
GöteborgsOperan AB	103	105
Göteborgs Symfoniker AB	28	28
Västsvenska Teater och Dans AB	11	10
Film i Väst AB	4	2
Västrafik AB (avser VGR:s andel 50 procent)	36	40
Övriga specialdestinerade statsbidrag	11	1
Personalanknutna statsbidrag	83	25
6 procent momsersättning vid upphandling	148	110
Generella statsbidrag		
Läkemedel	3 575	3 682
Bidrag för minskad sjukfrånvaro	164	103
Summa specialdestinerade statsbidrag	5 030	4 811

